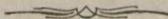

Czynności posługujących Celebransowi przy Mszy ś.
i przy innych obrzędach Kościoła Katolickiego.

IV.

AKOLICE

I ICH CZYNNOŚCI

PODCZAS MSZY Ś. I W INNYCH OBRZĘDACH

KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO.

№ 29.

APPROBATUR.

Plociae die 3 Januarii 1893 anno.

† Michael Ep. Plocensis.

Pro Regente Cancellariae

J. Fabjanowicz.

О Д О Б Р Е Н О.

Г. Плоцкѣ, 22 Декабря (3 Января) 1892/3 г.

Судья Суррогатъ Прелатъ

Кс. Павловскій.

За Правителя Канцеляріи

Кс. І. Фабяновичъ.

AKOLICI
I ICH CZYNNOŚCI
PODCZAS MSZY Ś. I W INNYCH OBRZĘDACH
KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

OPRACOWAŁ

Ks. A. Nowowiejski, M. Ś. T.

Profesor Seminarjum Djecezalnego w Płocku.

WARSZAWA:
W Drukarni Franciszka Czerwińskiego,
ulica Nowy Świat N. 36.

—
1893.

Дозволено Цензурою.
Варшава 30 Января 1893 года.

Biblioteka Uniwersytecka KUL

1001022045

WSTĘP.

Nazwa Akolitów i ich podział. — Co historia o nich mówi? — Zajęcia Akolitów dawne i obecne. — Podział tej książki.

Akolici pierwsze miejsce zajmują po Subdjakonach, a najwyższe między duchownymi niższych święceń. Nazwa ich oznacza towarzyszków (z greckiego ἀκόλουθος, złożonego z α — dla, ὁμοῦ — razem, i κάλεινθος — droga), gdyż w najdawniejszych czasach do nich należało iść za Biskupem i pod ręką jego być.

Były w Rzymie trzy porządki Akolitów: pałacowi, którzy asystowali papieżowi w pałacu i bazylice laterańskiej, stacjonarni, posługujący w kościołach stacyjnych, i okręgowi, pomagający diakonom w ich okręgach.

Papież Korneliusz wspomina pierwszy o Akolitach i liczy ich 42 w Rzymie; święty Cyprjan, współczesny temu papieżowi, mówi o Niceforze Akolicie ¹⁾. Jeden z starożytnych Porządków Rzymskich powiada, że Akolici nosili przed Biskupem patenę, ręcznik i chryzmę św. Używano ich tak-

¹⁾ Epist. 43.

że do noszenia listów, jakie kościoły wzajemnie do siebie pisywały; do tej posługi wybierani byli ludzie pewni, coby nie zdradzili przed poganami tajemnicy. Rzymski Kościół posyłał przez nich nie tylko eulogie, ale i Eucharystję. Akolita Tarsycjusz, niosący Ciało Zbawiciela, ukamienowany został przez pogan ¹⁾. Trzymali też Akolici rurki podczas przyjmowania Komunii świętej pod postacią wina przez wiernych. W Afryce czynności Akolitów zasadzały się na zapalaniu świec i przygotowaniu wina do Ofiary świętej. Oto jak przepisuje 6-ty kanon IV-go synodu kartagińskiego: „Biskup nauczy Akolitę, jak ma spełniać swe czynności. On to przyjmie z rąk Archidjakona kandelabr z świecą woskową, aby się ztąd nauczył, że to jest jego obowiązkiem zapalanie świec w kościele. Nadto otrzyma ampułkę pustą, aby wiedział, że to do niego należy przygotowanie wina służącego do Bezkrwawej Ofiary.“ Z czego się pokazuje, że obrzęd poświęcania na Akolitów sięga pierwszych wieków Kościoła.

Dziś do Akolitów należy zapalanie i noszenie światła ²⁾, a także noszenie do ołtarza wina i wody, posługiwanie Subdjakonowi i Djakonowi, i inne drobniejsze czynności, stosownie do potrzeby i zalecenia kierującego obrzędami Ceremonjarza.

¹⁾ Mart. Rom. 15 Aug.

²⁾ Dlatego to ceremonjał biskupi nazywa Akolitów: *Ceroferarii*.

Durandus mówi, że Akolici zostali ustanowieni na wzór owych ministrów niższych, którzy w Starym Zakonie przygotowywali olej do lampy umieszczonej w Świątym Świątym. Biskup poświęcając ich, zaleca, aby błyszczeli wśród świata cnotami, a ponieważ są dziećmi światła, niechże się nie oddają nigdy uczynkom ciemności. Podając Akolicie świecę woskową zgaszoną w kandelabrze, tak doń mówi: „Weź ten kandelabr ze świecą i wiedz, że się zobowiązujesz do zapalania światła w kościele, w imię Pańskie. Amen.” Gdy zaś potem Akolita dotyka ampułki pustej, tak biskup doń mówi: „Masz ampułkę, abyś dostarczał wino i wodę potrzebne do Eucharystji Krwi Chrystusowej, w imię Pańskie. Amen.”

Dziś bardzo często obowiązki Akolitów spełniają ludzie świeccy.

Wszystkie czynności Akolitów, które ta książka obejmować ma, dzielimy na trzy części: I-a poda zasady ogólne, które Akolici, przy spełnianiu czynności swego urzędu, winni mieć na względzie. II-a przedstawi ich czynności w rozmaitych rodzajach Mszy świętej i innych nabożeństw kościelnych. III-a wreszcie zastosuje te ostatnie do rozmaitych uroczystości roku kościelnego.

MODLITWA,

jaką Akolita odmawiać może przed każdą główniejszą czynnością.

Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus, super famulum tuum placatus intende, quem tuis sacris altaribus servituum in officium Acolythi assumpsisti; infunde in animam meam benedictionem tuam et gratiam, ut idoneus efficiar, in templo sancto tuo, quae cultus tui sunt, digne peragere; accende cor meum ad amorem gratiae tuae; averte oculos meos, ne videant vanitatem; da Divinae praesentiae tuae gustum perpetuum; da Filii tui dilectissimi aemulari modestiam, ut omnes in me videant Te, et videndo venerentur ac glorificent. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

MODLITWA,

jaką Akolita przy ubieraniu się w komżę, odmawiać może.

Indue me, Domine, hominem novum, qui secundum Deum creatus est in justitia et sanctitate veritatis. Amen.

CZEŚĆ I.

Zasady ogólne, które Akolici przy spełnianiu czynności swego urzędu winni mieć na względzie.

A) Usposobienie, z jakim mają się zabierać do swych czynności.

1. Akolici, tak blisko ołtarza spełniając swe czynności, o gruntowne do nich przysposobienie starać się powinni.

2. Usposobienie to jest dwojakie: wewnętrzne i zewnętrzne.

3. *Usposobienie wewnętrzne* stanowią: czystość intencji, uwaga i pobożność.

a) Czystość intencji zależy na tem, aby wszystko czynili Akolici jedynie dla chwały Boga, bez przymieszki interesu osobistego, lub próżnej chwały.

b) Uważnymi są Akolici, gdy umysł ich jedynie jest zajęty tem, co mu czynić trzeba, a nie czem innem. Aby uwagę swą mogli skupić i w każdej czynności znaleźli odpowiedni pokarm duchowny, starać się mają o poznanie dokładne przedziwnych modlitw i ceremonij Kościoła Katolickiego, a szczególnie tych, którym posługiwać winni.

c) Pobożność wreszcie pochodzi z zasmakowania w tych czynnościach, do spełnienia których zostali upoważnieni.

4. *Uspokojenie zewnętrzne* objawia się w czystości, skromności, powadze i w przezorności.

a) Czystość zewnętrzna jest koniecznym przymiotem każdego przy ołtarzu posługującego. Więc i Akolici mają mieć twarz i ręce czyste, włosy skromnie i przystojnie ustrzyżone, paznogie nie zbyt długie, ubranie z wszelkiego pyłu i brudu oczyszczone.

b) Ruchy ciała ich powinny budować wiernych. *Idąc, stojąc i siedząc, mówi do duchownych św. Bernard ¹⁾, miej zawsze twarz cokolwiek ku dołowi zwróconą, i rozpamiętywaj w swej duszy, żeś prochem i w proch się obrócisz; za to serce miej w górę wzniesione, tam gdzie Chrystus siedzi po prawicy Boga Ojca.*

c) Wreszcie przed każdą główniejszą czynnością obowiązkiem jest Akolitów zajrzeć do podręcznika z ceremonjami, przewidzieć wszystko, co mu czynić potrzeba, w wątpliwościach poradzić się, wreszcie przerobić dokładnie trudniejsze ceremonje z Ministrami ²⁾ i Ministrantami, aby siebie

¹⁾ Formula honest. vit. c. 5.

²⁾ *Ministrami* (*Ministri sacri*) zowią się Djakon i Subdjakon, gdy przeciwnie *Ministrantami* zowią się wszyscy duchowni niższych święceń, posługujący przy ołtarzu. Ob. Encykl. kośc. art. *Ministrant*.

i ich uchronić od pomyłek i zamięszania przy stopniach ołtarza.

B) Pewne czynności Akolitów, wszelkim ich posługiwaniom przy ołtarzu wspólne.

5. Między licznymi ruchami obrzędowymi jednym z najczęstszych jest *ukłon*, zasadzający się na pochyleniu korpusu ciała lub tylko głowy, większem lub mniejszem, stosownie do tego, jak przedmiot czci, postawa ciała sprawującego obrzęd lub słowa modlitwy wymagają. Ukłon jest dwojaki: ciała i głowy. Ukłon ciała dzieli się na głęboki i mierny, a ukłon głowy na głęboki, mierny i mały.

a) Ukłon *ciała głęboki* wykona wtedy Akolita, gdy się schyli przez pół tak, iżby wyciągnawszy ręce, końcami, palców mógł swych kolan dosięgnąć, nie poruszając ramion.

b) Ukłon *ciała mierny* czyni się miernem pochyleniem głowy i ciała, w taki sposób, aby nachylający się mógł własne stopy obaczyć.

c) Ukłon *głowy głęboki* zależy na głębokiem nachyleniu głowy, połączonem z lekkim ramion schyleniem. Ukłon taki czyni Akolita przed krzyżem w zakrystji, na *Gloria Patri*, na *Oremus*¹⁾, na wyrazy w *Gloria* i *Credo* te, które wymagają pochylenia głowy, na *Gratias agamus*, na *Humiliate capita vestra Deo*,—słowem zawsze na wyrazy od-

¹⁾ Na *Oremus* i na imię *Jezus* Akolita głowę pochyla ku krzyżowi, tam też cały siebie zwracając.

noszące się do Pana Boga, a śpiewane przez chór lub przez Celebransa.

d) Ukłon *głowy mierny* czyni się średniem nachyleniem głowy, na imię *Maria* najczęściej.

e) Wreszcie ukłon *głowy mały* robi się lekkim nachyleniem głowy podczas śpiewania imienia Świętego lub Świętej ¹⁾, o których się Msza św. odprawia lub jest komemoracja, a także na imię Papieża, oraz Biskupa obecnego. Czyni się też ten ukłon chórowi.

Dwa te ostatnie ukłony wykonywują się bez poruszenia ramion.

6. Cześć Panu Bogu i krzyżowi ołtarza oddaje Akolita przez *ukłęknięcie*. Ukłęknięcie jest dwojakie: na jedno kolano i na oba kolana.

a) Jeżeli *kłeka na jedno kolano*, to tylko na prawe, które opuszcza ku ziemi przy pięcie nogi lewej, bez żadnego zgięcia ciała i głowy, i dotknąwszy niem posadzki, podnosi je tymże sposobem. Tego rodzaju ukłęknięciem, a zawsze na posadzce, przed stopniami oddaje Akolita cześć ołtarzowi, ilekolwiek razy od niego odchodzi, albo doń przychodzi, albo przechodzi przed jego środkiem ²⁾. Kłeka także na jedno kolano przed Biskupem.

¹⁾ Gdy odrazu kilka imion Świętych Pańskich, dnia tego czczonych, jest śpiewanych, raz się tylko głowę pochyła, ale na czas dłuższy.

²⁾ Przez środek ołtarza rozumie się miejsce, które środkowi ołtarza odpowiada, nie tylko na stopniach, ale i na posadzce.

b) *Na oba kolana* klękając, opuszcza najprzód kolano prawe przy pięcie lewej, a potem lewe przy prawem i czyni ukłon głowy głęboki, wszakże wtedy tylko, gdy o tem stosowna jest wzmianka. Ukłęknięcie to ma miejsce przed i po Mszy św., odprawionej z wystawieniem Najświętszego Sakramentu, oraz podczas Mszy św. kilka razy, jak np. w czasie odmawiania modlitw przez Celebransa przed stopniami ołtarza, w czasie podniesienia i ostatniego błogosławieństwa.

Wszystkie klęknięcia czynią się wolno, skromnie i poważnie.

7. Znak krzyża czyni Akolita takim sposobem: dłoń ręki lewej, ze wszystkimi pięcioma palcami wyciągniętymi ku sobie, obraca ku piersiom i końcami palców przykłada do ich niższej części; jednocześnie końcami palców trzech prawej ręki, podobnie jak lewej mającej wyciągnięte palce, dotyka się lekko czoła, mówiąc, gdy tego potrzeba: *In nomine Patris*; potem opuszcza rękę prawą na piersi po nad lewą rękę i mówi: *et Filii*; następnie podniósłszy prawą do wysokości ramienia, zwraca ją na ramię lewe, którego się dotyka ze słowami: *et Spiritus*; potem przenosi na ramię prawe ze słowem: *Sancti*. Dotknąwszy ramienia prawego, nie cofa już prawej ręki na środek piersi, ale ją łączy przed piersią, dłoń w dłoń z podniesioną w tej chwili lewą ręką, z końcami palców niezupełnie do góry obróconymi, wymawiając: *Amen*. Jednocześnie palec wielki prawej ręki składa na

takimże lewej ręki palcu. Przy żegnaniu się ani korpusu ciała, ani głowy nachylać nie można.

Nadto jeszcze Akolita powinien umieć kreślić na Ewangelię trzy znaki krzyża małego. Tu także składa lewą rękę na piersi, jak przy krzyżu wielkim, poczem palce prawej ręki połączy i wyciągnie, z wyjątkiem wielkiego, którym czyni krzyże na czole, ustach i piersiach, wyżej lewej ręki. Następnie układa obie ręce jak po krzyżu wielkim.

8. Bije się w piersi Akolita prawą ręką, lewą dotykając piersi, jak przy żegnaniu się. Palce prawej ręki mogą być albo wyciągnięte i połączone z sobą, albo też załamane i tworzące pięść.

9. Miejscem zwykłym Akolitów w sanktuarjum jest posadzka przy kredencji.

10. Zwykle po dwóch posługują; mają oni być, o ile to jest możebnem, równego wzrostu ¹⁾; trzymają się, o ile można, razem, jeżeli nie obok siebie, to jeden za drugim, jak przy kredencji: I-szy stoi bliżej ołtarza, II-gi za nim. Gdy przechodzą przez jakie wązkie przejście, II-gi poprzedza I-go.

11. Cokolwiek obaj Akolici robią, czynią to jednocześnie, czy to siadają, czy wstają, czy idą, czy kłękają, czy uklon oddają.

12. Niosący swe kandelabry Akolici trzymają je prosto, w jednakowej wysokości, podstawę ich trzymając w jednym ręku, wspartem łokciem na biodrze. I-szy Akolita, z prawej strony idący, nie-

¹⁾ Caer. epp. l. I, c. XI, n. 8.

sie kandelabr, trzymając go prawą ręką (palec wskazujący od góry go podtrzymuje), lewą za podstawę. II-gi zaś z lewej strony, lewą ręką trzyma za rękojeść, prawą za podstawę. Gdy przy obracaniu się zmieniają Akolici pozycje, tak że I-szy będzie szedł z lewej strony, a II-gi z prawej, to i kandelabry w rękach stosownie zmienić należy. Niosący zaś na procesjach kierce (faces) trzymają je: z prawej strony w prawem ręku, z lewej w lewym; ręka wolna leży oparta na piersiach.

13. Gdy Akolici, mając kandelabry w ręku, winni oddać ukłon, czynią to tak, aby kandelabrow nie pochylali.

14. Gdy od stopni ołtarza który z nich odchodzi, nie cofa się, ale odwraca i zawsze od strony krzyża.

15. Gdy Akolici stać mają w jednej linji z Ministrami, stoją cokolwiek za nimi.

16. Dwojako Akolici ręce trzymają: albo dłonie rąk przed piersią mają połączone—i tak zwykle czynią, gdy nie mając w ręku, chodzą po sanktuarjum, lub gdy stoją obróceniu do ołtarza—albo ręce trzymają przed piersią, prawą dłoń na lewej, lewą na prawej. Gdy co robią jedną ręką, drugą przy piersi trzymają.

17. W zakrystji milczenie zachowują, które przerywają tylko w potrzebie; podczas Mszy św. zaś nie mają w ręku książki ani djurnalika, lecz się tylko ceremonjami Mszy św. zajmują.

18. Każde zlecenie Ceremonjarza gotowi są w każdej chwili wykonać; nadto I-szy Akolita zastępuje

Ceremonjarza w jego czynnościach, ilekroć tego potrzeba.

19. W braku zakrystjana, zapalają też świece na ołtarzu; przyniosłszy światło z lampy przed Najświętszym Sakramentem, zapalają niem świece, poczynając od najbliższych do krzyża; I-szy Akolita to czyni od strony Epistoły, II-gi od strony Ewangelji; po zapaleniu jednej świece, jeden na drugiego, gdy potrzeba, oczekuje, aby drugą świecę jednocześnie zapalić, i t. d. Gaszą zaś świecę, poczynając od dalszych do krzyża. Gdyby jeden Akolita świece zapalał, najprzód zapala je po stronie Epistoły, poczynawszy od krzyża, potem, w takimże porządku, po stronie Ewangelji; gasi świece, poczynając od strony Ewangelji.

20. Gdy Celebrans idzie z Ministrami do siedzenia, Akolici pochylają głowę w jego stronę; gdy stoją blisko, podnoszą tylne części dalmatyk Ministrów, aby na nich nie usiedli. Jeżeli Ceremonjarz poleci im pamiętać o biretach, odbierają je i zachowują w porządku, nie kładąc ich na ziemi, nie mieszając biretów Ministrów z biretami Celebransa.

21. Gdy Akolici siedzą, trzymają się prosto, skromnie, nóg nie wyciągając, ani zakładając, a ręce na kolanach rozłożą.

CZEŚĆ II.

Czynności Akolitów w rozmaitych rodzajach Mszy św. i innych nabożeństw kościelnych.

A) Czynności Akolitów przy Mszy uroczystej.

§ 1. Od przybycia do zakrystji aż do Ofiarowania.

22. Zawczasu już winni przyjść Akolici do kościoła dla pomodlenia się. Zaczem, umywszy ręce, gdy tego potrzeba, ubierają się w zakrystji w komżę i zapewniają się, czy wszystko, co jest potrzebne do spełnienia ich urzędu, jest przygotowane. Zapalają więc świece na ołtarzu, jeżeli tego nie zrobił zakrystjan, i jeden z nich niesie na kredencję tackę z ampułkami z winem i wodą, na których leży ręczniczek, ułożony w fałdy; gdyby zaś ampułki osobne miały przykrycie, ręczniczek leży z jednej strony ampułek, z drugiej zaś dzwonek mały, jeżeli nie jest już przy ołtarzu. Tacka się stawia po za kielichem.

23. Następnie I-szy Akolita ubiera Djakona w szaty liturgiczne, a II-gi Subdjakona. Wreszcie zapaliwszy świece woskowe jasne na swych kandelabrach, stają z nimi, na znak Ceremonjarza, po

za Ministrami: I-szy Akolita po za Djakonem, II-gi po za Subdjakonem, oddają ukłon głęboki krzyżowi, a mierny Celebransowi i, zwróciwszy się w tył, twarzą do siebie, wychodzą z zakrystji.

24. Jeżeli w zakrystji miało miejsce zasypanie kadzidła, to idą do ołtarza po za Turyferarzem; gdy zaś tego nie było, sami poprzedzają wszystkich: I-szy Akolita z prawej strony, II-gi z lewej.

25. Gdy przechodzą przed miejscem, gdzie się przechowuje Najświętszy Sakrament, na znak Ceremonjarza zatrzymują się i klękają w jednej linii z Ministrami, na dwóch tej linii krańcach. I znów dalszą drogę odbywają do ołtarza, w wyżej wskazanym porządku.

26. Jeżeli przechodzą koło ołtarza, przy którym odprawia się Msza św., to: a) jeżeli w czasie podniesienia, klękają na oba kolana. Skoro kielich złożony zostanie na korporale, powstaną i pójdą dalej. b) Jeżeli to w czasie od Podniesienia do Komunji włącznie, klękają na jedno kolano. c) Przed Konsekracją i po Komunji nie zatrzymują się wcale. d) Podczas rozdawania Komunji św. klękają na oba kolana i pochylają głęboko głowę. Jeżeli przechodzą przed ołtarzem, na którym jest wystawiony Najświętszy Sakrament, klękają na oba kolana i głęboko pochylają głowę.

27. Gdy przechodzą przed tym ołtarzem, na którym wystawiona relikwja Krzyża św., klękają na jedno kolano; gdyby ta relikwja była zam-

knięta, to tylko ukłon głęboki głową oddają. Jeżeli przechodzą koło miejsca, w którem jest jaka inna znaczna relikwia wystawiona, lub koło ołtarza Świętego, którego uroczystość się obchodzi tego dnia, lub wreszcie koło ołtarza wielkiego, ale zdaleka, oddają głęboki ukłon głowy.

28. Gdyby spotkali Kapłana niosącego w rękach Najświętszy Sakrament, czy to w monstrancji, czy w puszce, klękają na oba kolana i pochylają głowę, i nie pierwszej powstaną, aż Kapłan z Najświętszym Sakramentem przejdzie.

29. Gdyby spotkali Biskupa djecezalnego, zatrzymawszy się, uklękają przed nim. Kapłanowi zaś powracającemu od ołtarza po odprawieniu Mszy św., oddają mierny ukłon głowy. Jeżeli przechodzą przez chór, w którym zebrane jest duchowieństwo, skoro tylko wejdą doń, zatrzymują się, oddają obie strony mierny ukłon głowy i idą znów dalej.

30. Gdyby wyjście z zakrystji było uroczyste z całym duchowieństwem, Akolici wychodzą z zakrystji, zaraz po ubraniu się Celebransa, i stają na czele duchowieństwa. Oddają jednocześnie z wszystkimi ukłony i poprzedzają wszystkich, zwykle mając między sobą Krucyfera.

31. Gdyby zakrystja była obok ołtarza, to po wyjściu z zakrystji, ustawiają się z Ministrami w jednej linii zwrócić ku chórowi; a po oddaniu ukłonu, zwracają się do ołtarza.

32. Gdy już będą się znajdowali przy stopniach ołtarza, przy którym Ofiara św. ma być sprawowaną, stają na obu krańcach, zwracają się twarzą do siebie, a gdy i Celebrans stanie przy stopniach, obróciwszy się do ołtarza, klękają, jednocześnie z wszystkimi, na posadzce.

33. Powstawszy, idą do kredencji razem, dla tego I-szy Akolita zatrzyma się chwilę na II-go, który, przechodząc przed środkiem ołtarza, nie klęka. Przyszedłszy do kredencji, stawiają kandelabry na krańcach tylnej jej części, poczem przy kredencji, jeden za drugim, klękają, obrócenie twarzą do ołtarza. Tak klęcząc, trzymając dłonie przed piersią obrócone i odpowiadają półgłosem, wraz z Ministrantami, na wersety psalmu *Judica me*, czynią znak krzyża, gdy to czyni Celebrans, i nachylają się głębokim ukłonem głowy na *Gloria Patri*. Gdy Celebrans mówi *Confiteor*, klęczą prosto i nie biją się w piersi. Mówiąc *Misereatur*, nachylają się ku Celebransowi miernie głową; potem mówiąc *Confiteor*, ku ołtarzowi głęboko się nachylają korpusem ciała, cokolwiek się tylko zwracając bez poruszenia nóg ku Celebransowi na słowa: *et tibi Pater, et te Pater*. Na słowa: *mea culpa*, biją się trzykroć w piersi. Wyprostowują się na słowa Celebransa: *Indulgentiam*, i żegnają się i znowu są nachyleni miernie korpusem ciała na *Deus tu conversus* aż do *Oremus* włącznie.

34. Następnie powstawszy, ręce przy piersiach

trzymając, jedną na drugiej, stoją obrócenie twarzą do stopni, t. j. tak jak chór, gdy jedna jego część do drugiej obrócona jest twarzą. Gdy zaś Celebrans rozpocznie Introit, obracają się do ołtarza, żegnają się znakiem krzyża i dłonie rąk z sobą przed piersią połączywszy, tak stoją, dopóki Celebrans nie powie ostatniego *Kyrie eleison*. Poczem obracają się twarzą do stopni. Na *Kyrie* odpowiadają Celebransowi.

35. Gdy Celebrans zaintonuje *Gloria in excelsis*, Akolici dłonie przed piersią połączywszy, obracają się do ołtarza, pochylają głowę głęboko na słowa: *Deo, Adoramus, Gratias agimus, Suscipe deprecationem* i *Jesu*, i znak krzyża św. pod koniec czynią. Gdy Celebrans usiądzie, Akolici także mogą usiąść, rękę jedną na drugą na piersiach założywszy, ale biretów nie wkładają. Oddają też same ukłony, co i Ministrzy, w stronę ołtarza, i jednocześnie powstają. Jeżeli Celebrans nie siada, Akolici po odmówieniu *Gloria* stoją obrócenie do stopni.

36. Powstawszy i obróciwszy się w stronę ołtarza na *Dominus vobiscum*, podczas modlitw stoją obrócenie do ołtarza z dłońmi rąk przed piersią złączonemi, i oddają te same ukłony co i Celebrans (ob. n. 5, c, d, e). Gdyby śpiewane było *Flectamus genua*, klękają na jedno kolano, i jednocześnie z słowem *Levate* powstają.

37. Gdyby jeden z Akolitów zastępował Ceremonjarza, z jego zalecenia, to pod koniec osta-

tniej modlitwy bierze mszał z kredencji w taki sposób, aby trzymając go obu rękoma za brzegi boczne środkowej ich części, grzbiet mszału miał zwrócony ku lewej swej stronie. Poczem zwraca się do Subdjakona, zbliża się doń, gdyby tego była potrzeba, i oddaje mu mszał; oddanie to poprzedza ukłonem głowy miernym, co także czyni po oddaniu. Teraz przechodzi na stronę lewą Subdjakona i zwróciwszy się ku ołtarzowi, gdy Celebrans będzie śpiewał słowa: *Jesum Christum*, nachyla głowę głęboko ku krzyżowi, a gdy te słowa nie są śpiewane, to czeka słów: *qui vivis et regnas* lub podobnych; następnie idzie wraz z Subdjakonem przed środek ołtarza, klęka na posadzce przed ostatnim stopniem na jedno kolano, zwraca się prawym ramieniem do chóru, oddaje mu wraz z Subdjakonem na obie strony ukłon głowy mały i udaje się po za Subdjakonem na miejsce do śpiewania Epistoły przeznaczone. Tam, zwróciwszy się w stronę ołtarza, podtrzymuje mszał Subdjakonowi, wskazawszy mu przedtem ustęp, który ma śpiewać. Po prześpiewaniu Epistoły, idzie wraz z Subdjakonem przed środek ołtarza, klęka na jedno kolano, zwraca się do chóru, któremu oddaje ukłon, i idzie z Subdjakonem na stronę Epistoły. Tu stoi po za nim, z lewej jego strony, podczas gdy odbiera od Celebransa błogosławieństwo. Następnie odbiera odeń mszał z tymiż samymi ukłonami, z którymi go podał, i zwróciwszy się do kreden-

cji, składa go na niej. Podczas śpiewania Epistoły, gdyby trzeba było oddać ukłon lub ukłęknać, czyni to wraz z Subdjakonem.

38. Podczas śpiewania Epistoły, Akolici stoją przy kredencji, obróceniu ku Subdjakonowi, ręce trzymając przed piersią, dłoń na dłoń położywszy.

39. We Mszach, które wymagają, aby Ministrzy byli w plikatach, Akolita drugi dopomaga Subdjakonowi przy zdejmowaniu i wkładaniu plikaty, przed Epistołą i po jej prześpiewaniu.

40. Jeżeliby wtedy śpiewany był werset w chórze, w czasie którego klęczyć należy, to Akolici, na znak Ceremonjarza, klękają na posadzce, obróceniu do ołtarza, z dłońmi rąk przed piersią złączonemi; po skończonym śpiewie tego ustępu, powstają.

41. W Mszach, które wymagają, aby Ministrzy byli w plikatach, Akolita II-gi dopomaga Djakonowi przy zdejmowaniu plikaty przed Ewangelią i wkładaniu stopy szerszej.

42. Skoro Djakon odmówi *Munda cor* na znak Ceremonjarza, Akolici, wzięwszy w rękę kandelabry pójdą po za Turyferarzem przed stopnie ołtarza, gdzie wraz z Ministrami staną w takim porządku:

Ceremonjarz. Subdjakon. Djakon.

II Akolita. Turyferarz. I Akolita.

Gdyby dla jakich powodów porządku tego nie

można było zachować, może być zastosowany inny, jak np.:

II Akol. Ceremon. Subdjak. Djakon. Turyfer. I Akol.
lub jeszcze ten:

Subdjakon.	Djakon.
Ceremonjarz.	Turyferarz.
II Akolita.	I Akolita.

Wszyscy sześciu jednocześnie uklękną na jedno kolano, zaczem zwróciwszy się prawą ręką do chóru *per modum unius*, oddadzą mu na obie strony lekki ukłon głowy. Poczem idą na miejsce śpiewania Ewangelji w tym porządku: Ceremonjarz na czele, za nim Turyferarz, następnie dwaj Akolici i t. d. Przed stopniami, po stronie Ewangelji, gdy się Ceremonjarz zatrzyma, przejdą obok niego Akolici i stają po obu stronach Subdjakona: I-szy po prawej jego ręce, II-gi po lewej, twarzami obrócenii do Ceremonjarza i Turyferarza. Stoją w tej postawie, podczas Ewangelji, nieporuszeni, nie klękając, nie pochylając zupełnie głowy, ani też znaku krzyża kreśląc na *Sequentia* lub *Initium*.

43. Po ukończeniu Ewangelji Akolici pójdą przed środek ołtarza i mając między sobą Ceremonjarza, klęką jednocześnie z nim na posadzce: I-szy Akolita z prawej strony, II-gi z lewej. Poczem idą do kredencji i stawiają na niej kandelabry.

44. Skoro Celebrans zaintonuje *Credo*, jeżeli w czasie tej Mszy należy je odmawiać, Akolici obróćeni do ołtarza, dłonie rąk przed piersią połączywszy, pochylają głowę głęboko na słowa: *Deum, Jesum Christum* i na *adoratur*; klękają także na: *Et incarnatus...* i na *Et vitam aeternam* żegnają się. Na *Amen* ręce łączą. Gdy Celebrans usiądzie, Akolici także mogą usiąść, ręce jedną na drugą na piersiach założywszy, ale biretów nie wkładają. Oddają też same ukłony, co i Ministrzy, w stronę ołtarza, i na *Incar-natus* jednocześnie z chórem, w stronę ołtarza, klękają na oba kolana; na *Homo factus est* pochylają głowy głęboko. Klęcząc, dłonie przed piersią mają złączone. Gdy jest kazanie, to podczas czytania Ewangelji stoją, a podczas kazania siedzą w biretach. Gdyby Celebrans po *Credo* nie siedział, Akolici stoją obróćeni do stopni, ręce przy piersiach trzymając, jedną na drugiej.

§ 2. Od Ofiarowania aż do końca Mszy św.

45. Gdy Celebrans śpiewa *Dominus vobiscum* i *Oremus*, Akolici stoją obróćeni do ołtarza, dłonie rąk przed piersią mając połączone. Na *Oremus* pochyla głęboko głowę. Poczem I-szy Akolita, jeżeli mu to zaleci Ceremonjarz, bierze z kredencji welon naramienny w obie ręce, rozwija go i wkłada na Subdjakona w taki sposób, aby z prawego ramienia spadała dłuższa część

welonu, z lewego zaś krótsza. II-gi Akolita zaś, otrzymawszy od Subdjakona welon z kielicha, składa go i na kredencji umieszcza ¹⁾.

46. Jednocześnie z Subdjakonem, podążającym do ołtarza, idzie I-szy Akolita, wzięwszy z kredencji ampułki z winem i wodą: w tym celu pierwszej przykrywki z nich zdjawszy, weźmie najprzód ampułkę z winem w prawą rękę za podstawę lub trochę wyżej, tak jednakże, aby ją od niego Subdjakon mógł wiaść za ucho lub przez pól; w lewą zaś rękę weźmie ampułkę z wodą za ucho. Stanąwszy przy stopniach bocznych po stronie Epistoły, wstępuje na nią i, stojąc przy ołtarzu, gdy wyciągnie doń rękę Subdjakon, odda mu ukłon głowy mierny i poda ampułkę z winem, w prawem ręku trzymaną. Zaraz potem bierze ampułkę z lewej ręki w prawą za podstawę, a lewą odebrawszy ampułkę z winem, prawą podaje ampułkę z wodą i odbiera; wtedy oddawszy ukłon Subdjakonowi i prawą ręką się zwróciwszy, zstępuje ze stopni i idzie do kredencji. Podczas ofiarowania Hostji, jeżeli jest taki zwyczaj, II-gi Akolita poruszy lekko dzwonkiem.

47. Po okadzeniu ołtarza przez Celebransa, I-szy Akolita, przykrywszy pierwszej ampułkę z winem, weźmie w obie ręce ręczniczek złożony w fałdy; II-gi zaś Akolita bierze w lewą rękę

¹⁾ Caer. opp. l. II, c. 8, n. 60.

tackę, a w prawą ampułkę z wodą za ucho lub w pół. Gdy Djakon z Turyferarzem okadzą Celebransa, Akolici zbliżą się doń i stanąwszy na drugim stopniu (I Akolita po lewej ręce II-go), oddadzą mu ukłon głęboki głowy. Poczem II-gi Akolita, podniósłszy ampułkę i tackę, aby Celebrans nie potrzebował się nachylać, wylewa ostrożnie trochę wody na palce; gdy Celebrans da znak przez podniesienie palców, Akolita przestanie lać wodę, gdy tymczasem I Akolita poda rozszerzone fałdy ręcznika, ucałowawszy go lekko przed podaniem i po odebraniu.

48. Gdy Celebrans odda ręczniczek, obaj Akolici, złożywszy mu ukłon i ku sobie się obróciwszy, powrócą do kredencji, gdzie wylawszy z tacki wodę w przygotowane na to miejsce, wycierają ręcznikiem tackę, a postawiwszy na niej ampułki, po prawej stronie—z winem, a po lewej—z wodą, te ostatnie przykrywają.

49. Gdy Turyferarz zbliży się do nich, aby ich okadził, obróćą się do niego, i, przed i po okadzeniu, oddadzą mu ukłon głowy mały. Podczas prefacji stoją zwróceniem do ołtarza, a na *Sanctus* pochylają się i na *Benedictus* znakiem krzyża żegnają. Jednocześnie na *Sanctus* I-szy Akolita uderza dzwonkiem trzy razy po trzykroć. Zaczem obaj Akolici stają obróceniem ku stopniom.

50. Po prześpiewaniu *Sanctus* przez śpiewaków, Akolici uklękają. Gdy Kapłan przed konsekracją

weźmie w rękę hostją, I-szy Akolita poruszy dzwonkiem. Toż samo czyni trzykrotnie przed i po każdym podniesieniu, jednocześnie gdy Celebrans klęka. Dzwoni też podczas każdego podniesienia i pochyła się głęboko ciałem wraz z Akolitą II gim. Poczem obaj powstają, obróciwszy się ku stopniom.

51. Na *Nobis quoque peccatoribus* uderzą się raz w piersi, na *Per ipsum* Akolita I uderzy trzykroć w dzwonek, i na *Per omnia saecula...* obaj obracają się do ołtarza i odpowiadają *Amen*.

52. Na słowa modlitwy Pańskiej: *et dimitte nobis...* gdyby Turyferarza nie było, I-szy Akolita staje przed stopniami od strony Epistoły, ukłęknie na jedno kolano i, wstąpiwszy jednocześnie z Subdjakonem na stopnie, zdejmuje z jego ramion obu rękoma welon naramienny. Zaczem znów klęknę jednocześnie z Subdjakonem, i zwróciwszy się w tył, powraca na swoje miejsce, gdzie przy pomocy II-go Akolity, składa welon i na kredencji umieszcza.

53. Gdy Celebras mówi *Agnus Dei...* Akolici lekko pochyleni biją się w piersi. Toż samo czynią na *Domine, non sum dignus*, przyczem Akolita I-szy uderza w dzwonek trzykrotnie, jeżeli jest taki zwyczaj.

54. Po udzieleniu pocałunku pokoju przez Subdjakona Ceremonjarzowi, Akolita I-szy odbiera go od tegoż Ceremoniarza i udziela go Akolicie II-mu, a ten Turyferarzowi i t. d., gdyby

liczba stojących przy kredencji Ministrantów była większą, niż trzech. Udziela zaś się pocałunek w taki sposób, że, skoro odbierający go się skłoni, dający go zbliży do jego lewego policzka swój lewy i ręce swe wkłada na jego ramiona, mówiąc: *Pax tecum*. Zaraz potem obaj ręce swe składają, zawijając lekko palce jednej ręki około drugiej i oddają ukłon głowy mały. Po pocałunku pokoju Akolici obracają się w stronę ołtarza.

55. Podczas przyjmowania Komunii św. pod oboma postaciami przez Celebransa, Akolici stoją, pochyleni głęboko głową. Nim wszakże Celebrans wypije Krew Przenajdroższą, Akolita I, wzięwszy ampułki: z winem w prawą rękę, a z wodą w lewą i obróciwszy się lewą ręką, zbliża się do ołtarza, gdzie staje przy jego stopniach, po stronie Epistoły, obok Subdjakona, któremu podaje najprzód ampułkę z winem a potem z wodą (n. 46), przed oddaniem i po odebraniu ich oddając ukłon głowy mały. Zaczem prawą ręką się obróciwszy, powraca do kredencji.

56. Gdyby była podczas Mszy św. rozdawana Komunia św., Akolici, wzięwszy w rękę welon, klękają z nim najprzód przed środkiem ołtarza na posadzce, a następnie na krańcach podnóżka, pierwiej jeszcze, nim Celebrans powie: *Misereatur vestri...* Gdyby sami także przystępowali do Komunii św., czynią to po Jej przyjęciu

przez Ministrów świętych, jeżeli kapłan jaki do Niej nie przystępuje; w takim razie, dla przyjęcia Komunii św., powstawszy, klękają na podnóżku przed środkiem ołtarza, ale po przyjęciu Komunii św., na krańce podnóżka powracają. Po rozdaniu Komunii św. wszystkim do niej przystępującym, odchodzą do kredencji z welonem, pod ustami komunikujących trzymanym, pierwszej klękawszy przed środkiem ołtarza na posadzce. Welon złożywszy, kładą go na kredencji.

57. Po przyniesieniu ampułek do kredencji przez Akolitę I-go, Akolita II-gi bierze z kredencji welon kielichowy i, rozwinawszy go przed sobą, niesie na stronę ołtarza Ewangelji. Przechodząc przed środkiem ołtarza, zatrzymuje się cokolwiek i jednocześnie z Djakonem i Subdjakonem, po za nimi na posadzce, klęka. Stając przy Subdjakonie, oddaje mu welon, gdy będzie miał kielich nakrywać. Zaczem, dłonie rąk przed piersią złączywszy, powraca do kredencji; przechodząc przed środkiem ołtarza, klęka na jedno kolano.

58. Podczas śpiewania antyfony, *Communio* zwanej, Akolici stoją obróceniem do stopni, ale na *Dominus vobiscum* obracają się w stronę ołtarza i tak stoją z dłońmi rąk przed piersią złączonymi podczas modlitw (n. 36), aż do *Ite, missa est* Djakona. Wtedy to wzięwszy kandelabry w ręce, idą za Ceremonjarzem przed stopnie ołtarza, gdzie klękają w takim porządku:

I Akolita. Turyferarz. Ceremonjarz. II Akolita. Po otrzymaniu błogosławieństwa Celebransa, powstana, kandelabry postawiwszy na stopniach. Na *Initium S. Evangelii* czynią znaki krzyża zwykle i na słowa *Et Verbum caro factum est* klękają jednocześnie z Celebransem, ale zaraz powstają.

59. Gdy Celebrans z Ministrami zejda ze stopni, Akolici, na znak Ceremonjarza, uklękną jednocześnie z nimi przed ołtarzem i, obróciwszy się do środka ołtarza, poprzedzą wszystkich w drodze powrotnej do zakrystji. I-szy Akolita idzie z prawej strony, II-gi z lewej (nn. 25, 26, 27, 28 i 29). Gdyby powrót do zakrystji był uroczysty z całym duchowieństwem, powracają do niej na czele tego duchowieństwa.

60. Powróciwszy do zakrystji, stoją, jak przed Mszą św., po za Ministrami: I-szy Akolita po za Djakonem, II-gi po za Subdjakonem i oddają ukłon głęboki krzyżowi, a mierny Celebransowi. Zaczem postawiwszy kandelabry na zwykłych miejscach, rozbierają Ministrów, gaszą świece na ołtarzu, jeżeli tego nie zrobił zakrystjan (n. 19), i zdjawszy komże, wychodzą z zakrystji, nie zaniedbawszy Celebransowi oddać należnego ukłonu.

61. Wiedzieć też Akolici powinni, że po spełnieniu tych czynności nie godzi im się zaraz sprawom świeckim oddawać, lecz w kościele chwilę jakąś czasu wypada poświęcić modlitwie.

62. Wszystkie wyżej wymienione czynności Akolici nie tylko podczas Mszy św. zwykłej uroczystej zachowują, ale je także podczas innych rodzajów Mszy św. zachowywać winni, chyba, że niżej wyłuszczone zasady czego innego uczyć będą.

B) Czynności Akolitów w czasie Aspersji i Procesji.

63. Jeżeli przed Mszą św. ma być Aspersja, Akolici z kandelabrami w ręku wychodzą z zakrystji do ołtarza, jak zwykle na Mszą uroczystą. Po oddaniu rewerencji ołtarzowi, stawiają kandelabry na krańcach podnóżka, zaczem, na znak Ceremonjarza, klękają na najniższym stopniu i wstają jednocześnie z Celebransem.

64. Podczas obrzędu pokrapiania duchowieństwa w chórze i ludu, Akolici stoją obróceniem twarzą ku sobie. Gdy zaś Celebrans powróci do stopni i oddawać będzie rewerencję ołtarzowi, jednocześnie Akolici ukłkną przed ołtarzem na jedno kolano. Zaczem, powstawszy, pochylą głowę głęboko, podczas gdy ich Celebrans będzie wodą święconą pokrapiał. Poczem stoją obróceniem do ołtarza, a po modlitwie, jak podczas Mszy uroczystej, do kredencji.

65. Jeżeli po Aspersji ma być Procesja, pod koniec śpiewanej modlitwy Akolici, poszedłszy do kredencji, zostawiają tam kandelabry, zaczem

przed środkiem ołtarza oddawszy rewerencję ołtarzowi, pójdą po kierce, jeżeli taki jest zwyczaj, z którymi stają po obu stronach Krucyfera na czele procesji. Przed odejściem procesji i po jej przyjsciu nie klękają; nie nakrywają też głowy biretem, choćby po za kościół wychodzili. Idą w równej linii z Krucyferem (n. 12).

66. Gdyby procesja się zatrzymała na dłuższy czas, obróćą się ręką do krzyża ku Celebransowi. Po procesji, złożywszy kierce na właściwem miejscu, oddadzą rewerencję ołtarzowi i staną przy kredencji.

C) Czynności Akolitów przy Wystawianiu i Chowaniu Najświętszego Sakramentu.

67. Po ubraniu Ministrów w szaty odpowiednie, Akolici, wzięwszy w ręce kandelabry, na dany znak przez Ceremonjarza, wychodzą z zakrystji (n. 23), poprzedzając Ceremonjarza i Turcyferarza.

68. Gdy staną przed ołtarzem Najśw. Sakramentu, zatrzymają się przy obu krańcach stopni, zwracając się twarzą do siebie, a gdy i Celebrans stanie przy stopniach, obróciwszy się do ołtarza, klękają, jednocześnie z wszystkimi, najprzód na posadzcę, na jedno kolano, a potem zaraz na najniższym stopniu, na oba kolana. Tak klęczą podczas całego obrzędu *wystawienia*. Że zaś zwykle potem następują Msza św. lub

Nieszpory, Akolici zastosują się do przepisów na innych miejscach wskazanych.

69. Gdyby Najśw. Sakrament na innym ołtarzu miał być wystawiony, Akolici klękną na czele procesji, mającej iść do tego ołtarza. Procesja rusza na dany znak przez Ceremonjarza. Gdy Akolici dojdą do ołtarza, na którym Najśw. Sakrament ma być wystawiony, klękną na posadzce po obu krańcach stopni, twarzą do siebie obrócenii, oddają cześć niesionemu Najśw. Sakramentowi przez pochylenie głowy głębokie, poczem powstawszy, klękną na najniższym stopniu. Zaczem w razie Mszy św. czy Nieszporów, zastosują się do przepisów, na innych miejscach wskazanych.

70. Podczas obrzędu *chowania* Najśw. Sakramentu klęczą na najniższym stopniu, a po jego ukończeniu, na dany znak przez Ceremonjarza, klękną na jedno kolano przed ołtarzem i powracają do zakrystji (n. 59).

71. Jeżeli Najśw. Sakrament ma być przeniesiony do innego ołtarza, gdzie jest cyborjum, wtedy Akolici klękają na czele procesji, która rusza na dany znak przez Ceremonjarza. Gdy dojdą do ołtarza z cyborjum, klękną na posadzce, po obu krańcach stopni, twarzą do siebie obrócenii, oddają cześć niesionemu Najśw. Sakramentowi przez pochylenie głowy głębokie, poczem powstawszy, klękną na najniższym stopniu, a po ukończonym obrzędzie schowania Najśw. Sakramentu, powracają do zakrystji (n. 59).

72. Podczas błogosławieństwa Najśw. Sakramentem, jako też przed okadzeniem i po okadzeniu Najśw. Sakramentu, jeżeli klęczą na najniższym stopniu, oddają głęboki pokłon głowy. Podczas procesji idą po obu stronach krucyfery.

D) Czynności Akolitów podczas Mszy uroczystej, w obec wystawionego Najśw. Sakramentu odprawianej.

73. Akolici klękają na oba kolana na posadzce przed stopniami, gdy przychodzą do sanktuarjum i gdy wychodzą z tamtąd; w czasie zaś Mszy św., gdy chodzą przed ołtarzem, tylko na jedno kolano na posadzce klękają. Ztąd, gdy po obrzędzie wystawienia zaraz ma miejsce Msza św., Akolici, powstawszy z kandelabrami w rękę, po ustawieniu Najśw. Sakramentu na tronie, klękną jednocześnie na jedno kolano na posadzce i pójdą do kredencji (n. 33). Toż samo czynią po ukończonej Mszy św., bo najprzód uklękną na jedno kolano przed stopniami, a potem na dwa na najniższym stopniu, jeżeli będzie miał miejsce obrzęd wystawienia.

74. Nie oddają ukłonu chórowi. Wszystkie rewerencje, które kiedyindziej zwracają do krzyża, tu oddają Najśw. Sakramentowi. Baczyć też mają, aby nigdy nie stanęli tyłem do Najśw. Sakramentu.

75. We wszystkich tej Mszy ceremonjach sto-

sują się Akolici do zasad podanych w n. 33 i dalszych. Są jednak pewne wyjątki. I tak, po ukończeniu ministrantury nie prędzej powstają, aż Celebrans okadzi Najśw. Sakrament. Tak samo klękają na czas okadzania Najśw. Sakramentu przez Celebransa po ofiarowaniu, nie oddając wszakże żadnego pokłonu. Na *Lavabo* (n. 47) stają nie w zwykłym miejscu, ale ukłękawszy obaj na jedno kolano na posadzce przed stopniami, w tem miejscu, gdzie Djakon okadzał Celebransa, wstępują na stopnie, oddają Celebransowi głęboki ukłon głowy, wodę leją i ręczniczki podają, bez pocałowań wszakże; zaczem odebrawszy ręczniczek i oddawszy głęboki ukłon głowy, obróca się ku sobie, zstępują ze stopni, klękają na posadzce na jedno kolano i powracają do kredencji.

E) Czynności Akolitów podczas Mszy żałobnej.

76. We Mszy żałobnej nie oddaje się ukłonu chórowi.

77. We wszystkich tej Mszy ceremonjach Akolici stosują się do zasad podanych w n. 22 i dalszych, z pewnymi wszakże wyjątkami. I tak, klęczą podczas śpiewania modlitw i od *Sanctus* aż do *Pax Domini...* włącznie.

78. Gdy Djakon odmówi *Munda cor...*, bez kandelabrow, ale dłonie rąk mając przed piersią połączoną, idą przed stopnie, gdzie, klękawszy,

stają w zwykłych swych miejscach podczas śpiewania Ewangelji; gdy Djakon znaki krzyża małe robi, i oni to czynią.

79. Gdy Subdjakon nieść będzie na ofiarowanie kielich okryty zwykłym welonem, Akolici przeprowadzą go do ołtarza: I-szy niosąc ampułki z winem i wodą, II-gi, aby zabrać welon po zdjęciu go z kielicha.

80. Po okadzeniu ołtarza przez Celebransa na ofiarowanie, podają: Akolita II-gi wodę i tackę Subdjakonowi, a Akolita I-szy ręczniczek Djakonowi i po umyciu rąk Celebransa odbierają je od nich.

81. Podczas kazania siedzą, przedtem, gdyby było potrzeba, dopomógłszy Djakonowi i Subdjakonowi do zdjęcia dalmatyki i tunicelli.

F') Czynności Akolitów przy Kondukcie.

82. Skoro po Mszy żałobnej ma mieć miejsce Kondukt, Akolici, wzięwszy swe kandelabry, stają, na dany znak Ceremonjarza, przed stopniami z obu stron Subdjakona niosącego krzyż i, nie oddając żadnej rewerencji, idą w Procesji do katafalku, gdzie stają między katafalkiem a drzwiami kościoła, tyle między sobą i katafalkiem miejsca pozostawiając, ile potrzeba dla przejścia wolnego Celebransa. Gdyby wszakże kondukt odbywał się za duszę kapłana i to w obecności jego ciała,

w takim razie stają między katafalkiem i ołtarzem, cokolwiek od strony Epistoły.

83 Skoro śpiewacy skończą ostatnie *Requiescat* lub *Requiescant in pace*, powracają z Subdjakonem przed ołtarz, i podczas gdy Subdjakon zanosić będzie krzyż na kredencję, Akolici staną po obu krańcach stopni, oczekując na Celebransa, aby z nim jednocześnie oddać rewerencję ołtarzowi. Po prześpiewaniu antyfony, powracają do zakrystji.

G) Czynności Akolitów na Eksportacji.

84. Gdyby Akolici z kandelabrami w ręku mieli uczestniczyć w Eksportacji, po ukończeniu konduktu nie idą przed ołtarz, ale, na dany znak przez Ceremonjarza, zwracają się z Subdjakonem ku drzwiom kościoła i poprzedzają procesję. Po przyjsciu na cmentarz, do grobu, stają w głowach trumny zmarłego, aż do zupełnego ukończenia obrzędu. Poczem albo poprzedzają procesję powracającą do kościoła, albo też, gdyby taki był zwyczaj, na cmentarzu z szat świętych się rozbierają.

H) Czynności Akolitów podczas Mszy św. uroczystej, przez Biskupa odprawianej.

85. Ilekroć Akolici przechodzą koło Biskupa *djecezalnego*, przybliżają się doń lub odchodzą,

winni klękać ¹⁾. Przed Biskupem zaś obcym czynią głęboki ukłon ciała ²⁾.

86. Przygotują w miejscu, gdzie Biskup się ma ubierać, naczynie z wodą do umycia rąk i 4 ręczniki, oraz postawią na kredencji 2 kandelabry z świecami woskowymi zapalonymi.

87. Ubrawszy Djakona i Subdjakona, jeżeli Biskup się ubiera w innem miejscu, poprzedzają Ministrów, idąc z dłońmi rąk przed piersią złożonemi. Przyszedłszy do miejsca ubierania się Biskupa, i oddawszy mu rewerencję, jako też ołtarzowi, stają przy kredencji.

88. Na dany znak przez Ceremonjarza (co ma miejsce podczas Tercji, jeżeli Biskup djecezalny celebduje, a zaraz po odmówieniu modlitw wstępnych, jeżeli Biskup obcy), mając między sobą Ministranta z tacką do przyjęcia pierścienia, gdyby ten jeszcze nie był na ołtarzu, idą do Biskupa dla umycia jego rąk: I-y Akolita trzy-

¹⁾ De Herdt. Prax. Pont. I, p. 242; Mühlbaner, Decret. auth., t. I, p. 593. Wszakże w *w djecezji płockiej*, jak i w wielu innych miejscach, zamiast klęknienia na jedno kolano, jest w użyciu tak zwana *semigenuflexio*, t. j. półukłonienie, czyli zgięcie kolana w połowie drogi do zupełnego ukłonienia i wyprostowanie go natychmiast.

²⁾ Pod wyrazem *Biskup obcy* rozumiemy Biskupa Administratora, Suffragana, oraz Biskupa djecezalnego w obecności Metropolity, Legata papieżkiego lub Kardynała. Por. Mühlbauer, Decr. auth. Suppl. II, p. 223; Ś. K. Obrz. d. 12 i 26 września 1857 r.; de Herdt, Prax. Pont. III, p. 405 et 406.

ma naczynie z wodą nad miednicą, II-gi ręczniczek. Przechodząc przed ołtarzem, wszyscy trzej w równej linii uklekną na jedno kolano; nim staną u tronu, oddadzą Biskupowi rewerencję (n. 85) ¹⁾, poczem ukleknąwszy na podnóżku tronu, spełniają swą czynność. Po umyciu rąk, powstawszy, oddadzą Biskupowi rewerencję, a potem ołtarzowi, i powracają do kredencji.

89. Jeżeli jest śpiewaną Tercja, to, po prześpiewaniu capitulum, z kandelabrami w ręku, mając między sobą Ceremonjarza, idą do Biskupa, oddawszy rewerencję naprzód ołtarzowi, a potem Biskupowi; zaczem stoją z boku, po obu stronach tronu, twarzą do siebie obrócenii. Po skończonej modlitwie, odchodzą z Ceremonjarzem do kredencji, oddawszy rewerencje Biskupowi i ołtarzowi.

90. Jeżeli Biskup procesjonalnie wychodzi do ołtarza ze Mszą św., Akolici idą na czele procesji z kandelabrami, mając przed sobą tylko Turyferarza, a między sobą krucyfera. Po przyj-

¹⁾ W *płockiej katedrze* w tem miejscu, jako też ilekolek razy zbliżają się do Biskupa uroczyściej (przed śpiewaniem modlitwy w Tercji, przed śpiewaniem Ewangelji i odchodząc wtedy, przed ofiarowaniem, gdy znowu idą na umycie rąk), zamiast jednego ukleknienia robią w pewnych odstępach na posadzce, zanim dojdą do tronu, trzy półukleknienia. Ma to miejsce w obec Biskupa djecezalnego; w obec zaś Biskupa obcego czynią się wtedy trzy pokłony głębokie.

ściu przed stopnie ołtarza, nie oddając rewerencji, idą z krucyferem do kredencji i na niej stawiają kandelabry. Następnie zachowują się, jak podczas każdej Mszy uroczystej, z niewielu wyjątkami.

91. Gdy Djakon odmówi *Munda cor*, na dany znak przez Ceremonjarza, pójdą za nim przed stopnie i staną z Ministrami w takim porządku:

Ceremonjarz. Subdjakon. Djakon.

II Akolita. Turyferarz. I Akolita.

Gdyby dla jakich powodów porządku tego nie można było zachować, może być zastosowany inny:

Subdjakon. Djakon.

Ceremonjarz. Turyferarz.

II Akolita. I Akolita.

Wszyscy sześciu jednocześnie uklęką na jedno kolano, zaczem zwróciwszy się lewą ręką do tronu czy faldystorza *per modum unius*, przystąpiwszy doń, oddają Biskupowi rewerencję, a potem na temże miejscu klękają na oba kolana. Skoro Djakon zstąpi ze stopni tronu, powstaną, oddadzą rewerencję Biskupowi i idą na miejsce śpiewania Ewangelji.

92. Po ukończeniu Ewangelji, jeżeli Biskup djecezalny celebduje, Akolici, mając między sobą Djakona, klękają przed Biskupem, idą przed stopnie, klękają przed ołtarzem, zaczem pozostawiwszy Djakona, idą do kredencji. Jeżeli zaś Bi-

skup obcy celebkuje, Akolici sami, bez Djakona, idą do kredencji.

93. Gdy po kazaniu udzielany jest odpust, klęczą wtedy; gdy zaś Biskup odmówi *Offertorium*, z Ceremonjarzem idą do Biskupa, dla umycia mu rąk (n. 88).

94. Po ablucji, pod koniec Mszy św., gdy infuła będzie włożona na głowę Biskupa, mając między sobą Ceremonjarza, a w rękę trzymając naczynie z wodą i miednicą (Akolita I), oraz ręczniczek czysty (Akolita II), oddawszy rewerencję Biskupowi, wstępują na stopnie i klękają na podnóżku po stronie Epistoły, z boku, jeżeli nie ma wystawionego Najśw. Sakramentu. Po umyciu rąk przez Biskupa, powstają, zstępują ze stopni, oddają rewerencję Biskupowi i powracają do kredencji. Gdyby Biskup rozbierał się z szat mszalnych w zakrystji, i gdyby był zwyczaj umywania rąk po Mszy św., jeden z Akolitów wodę i ręczniczek odnosi do zakrystji.

95. Na benedykcję ostatnią klęczą na stopniach ołtarza, począwszy od słów: *Benedicat vos...*; przedtem stoją. Gdyby po sumie udzielaną była Benedykcja apostołska, to na nią klęczą przy kredencji, nie chodząc też do stopni na benedykcję ostatnią.

96. Gdy Biskup procesjonalnie powraca do zakrystji, idą na czele procesji, mając między sobą krucyfery. W zakrystji oddają rewerencje, i, gdy potrzeba, posługują przy umywaniu rąk Biskupa.

97. Gdy Biskup djecezalny celebruje, idąc od kredencji do tronu, nie oddają ukłonów chórowi; czynią to wszakże w obec Biskupa obcego.

I) Czynności Akolitów podczas Mszy uroczystej, w obecności Biskupa djecezalnego, siedzącego w swej stalli odprawianej.

98. W obecności Biskupa djecezalnego, siedzącego w swej stalli, a nie na tronie, Akolici pamiętają na następującą tylko uwagę: aby przechodząc koło Biskupa klękali, czy to sami idąc, czy z innymi Ministrantami lub Ministrami. Chórowi wszakże nie oddają ukłonów; w obecności bowiem Biskupa ta się zachowuje zasada, aby ukłony chórowi oddawać tylko wchodząc i wychodząc zeń.

K) Czynności Akolitów podczas Mszy uroczystej, przez Kapłana, w obecności Biskupa djecezalnego, ubranego czy to w kapę rzymską, czy kapę i infułę, odprawianej.

99. Przyszedszy z Celebransem do ołtarza, zajmują swe miejsca przy kredencji i mogą usiąść. Gdy Biskup wejdzie do prezbyterjum, powstaną, a gdy udziela Celebransowi i Ministrom błogosławieństwa, klękają na oba kolana i, przeżegnawszy się, powstają. Zaczem stosują się do

przepisów ogólnych, klękając przed Biskupem tyle razy, ile razy koło niego przechodzą.

100. Na Ewangelję, idą z Ministrami po benedykcję, nie do Celebransa, ale do Biskupa (nn. 91 i 92).

L) Czynności, Akolitów podczas Mszy uroczystej, przez Biskupa obcego, w obecności Biskupa djecezalnego w kapę rzymską przybranego, odprawianej.

101. Przyszedszy z Celebransem do ołtarza, zajmują swe miejsca przy kredencji i mogą usiąść; wszakże za wejściem Biskupa djecezalnego, powstają i klękają przed nim na jedno kolano, co tyle razy czynią, ile Biskup djecezalny przed nimi przechodzi, albo oni przed nim. Biskupowi zaś obcemu oddają ukłon głęboki ciała.

102. Na Ewangelję, idą z Ministrami po benedykcję do Celebransa (nn. 91 i 92), pierwszej klękawszy przed ołtarzem i Biskupem djecezalnym.

M) Czynności Akolitów podczas Mszy uroczystej, przez Biskupa obcego, w obecności Biskupa djecezalnego, w kapę i infułę przybranego, odprawianej.

103. Przyszedszy z Celebransem do ołtarza, zajmują swe miejsca przy kredencji i mogą usiąść;

wszakże, za wejściem Biskupa djecezalnego, powstają i klękają przed nim na jedno kolano, co tyle razy czynią, ile Biskup djecezalny przed nimi przechodzi, albo oni przed nim. Biskupowi obcemu zaś oddają ukłon głęboki ciała.

104. Na Ewangelję, idą z Ministrami po benedykcję do Biskupa djecezalnego (nn. 91 i 92), pierwiej klękawszy przed ołtarzem i oddawszy ukłon głęboki ciała Celebransowi.

N) Czynności Akolitów podczas Mszy żałobnej, przez Biskupa odprawianej.

105. Ubrawszy Djakona i Subdjakona, jeżeli Biskup ubiera się w innem miejscu, Akolici poprzedzają Ministrów, idąc z dłońmi rąk przed piersią złożonemi, do miejsca, gdzie Biskup ma się ubierać i stają przy kredencji. Jeżeli zaś Biskup ubiera się w zakrystji, wychodzą z kandelabrami w ręku, poprzedzając Celebransa.

106. We wszystkich tej Mszy ceremonjach Akolici stosują się do zasad podanych w n. 85 i dalszych, z pewnymi wszakże wyjątkami. I tak, klęczą podczas śpiewania modlitw i od *Sanctus* aż do *Pax Domini...* włącznie.

107. Gdy Djakon odmówi *Munda cor...*, bez kandelabrow, ale dłonie rąk mając przed piersią połączone, idą przed stopnie ołtarza, gdzie stają na zwykłych swych miejscach przed stopniami, klękają i podążają na miejsce śpiewania Ewan-

gelji. Po jej prześpiewaniu, mając między sobą Ceremonjarza, klękają przed stopniami na jedno kolano i odchodzą do kredencji.

108. We Mszy tej nie oddaje się ukłonu chórowi.

109. Podobnie zachowują się Akolici we Mszy żałobnej, odprawianej w obecności Biskupa koncelebrującego.

O) Czynności Akolitów przy Kondukcie, zwanym „Castrum doloris.”

110. Chociaż przy kondukcie, przez Biskupa odprawianym, Akolici zupełnie się tak samo zachowują, jak podczas konduktu zwykłego (n. 82 i dalsze), mimo to zaznaczyć tutaj należy, że podczas konduktu „Castrum doloris” zwanego, Akolici, mając między sobą Subdjakona z krzyżem, stoją dłużej na swem miejscu, naprzeciw Celebransa, bo podczas pięciu z kolei po sobie następujących konduktów. Dopiero po ukończeniu piątego konduktu przez Celebransa, powracają do ołtarza.

P) Czynności Akolitów podczas Nieszporów uroczystych i Jutrzni.

§ 1. Czynności Akolitów podczas Nieszporów i Komplety, odprawianych przez Kapłana, już to samego, już to w obecności Biskupa djecezalnego, w liturgiczne szaty przybranego.

III. Przedewszystkiem zaniosą swe birety na miejsce, gdzie siedzieć mają, oraz, jeżeli niema

nikogo do zapalenia świec, zapalają je na ołtarzu (n. 19) i w zakrystji.

II2. Na znak Ceremonjarza, wzięwszy kandelabry w ręce; stają za kaparzami: I-szy Akolita za I-ym kaparzem, II-gi za II-gim. Zaczem oddają krzyżowi w zakrystji ukłon głowy głęboki, a Celebransowi mierny, i zwróciwszy się twarzą do siebie, idą do ołtarza, poprzedzając wszystkich (n. 25 i dalsze).

II3. Przyszedłszy przed stopnie ołtarza, stają na obu krańcach, zwracają się twarzą do siebie, a gdy i Celebrans stanie przy stopniach, obróciwszy się do ołtarza, klękają na posadzce, na jedno kolano, a potem zaraz na oba kolana na najniższym stopniu, dla odmówienia modlitwy *Aperi Domine*. Po odmówieniu tej modlitwy, na dany znak przez Ceremonjarza, powstaną, ukłkną przed ołtarzem na posadzce i poprzedzą Celebransa w drodze do siedzenia (Akolita, bardziej oddalony od siedzenia, omijając Celebransa, idzie drogą nie między Celebransem i ołtarzem, ale między Celebransem i chórem), pierwszej oddawszy ukłon chórowi. Przy siedzeniu stają z obu jego boków, twarzą do siebie obrócenii.

II4. Po zaintonowaniu pierwszego psalmu, odchodzą, mając Ceremonjarza między sobą, do stopni ołtarza, oddawszy pierwszej Celebransowi głęboki ukłon głowy. Przed środkiem ołtarza wszyscy trzej ukłkną na jedno kolano na posadzce; za-

czem Akolici zaniósłszy i postawiwszy kandelabry na krańcach podnóżka, znowu się łączą przed środkiem ołtarza, klękają na posadzce i, zwróciwszy się twarzą do siebie, idą do chóru. Tu, oddawszy ukłony głowy małe na obie strony, siadają i przykrywają głowę biretem, który na *Gloria Patri...* zawsze zdejmują.

115. Po *Gloria Patri...* ostatniego psalmu, powstają, staną na środku chóru, pochylają głowy lekko na obie strony i idą przed stopnie ołtarza. Tu ukłękawszy na jedno kolano, pójdą po kandelabry i zaraz z nimi znowu ukłękawszy przed środkiem ołtarza, mając między sobą Ceremonjarza, idą przed Celebransa. Oddawszy mu ukłon głęboki ciała, stają z obu jego boków, twarzą zwróceną do siebie.

116. Skoro chór odpowie *Deo gratias*, oddawszy z Ceremonjarzem ukłon Celebransowi, idą z nim przed stopnie ołtarza, gdzie ukłękawszy na środku, zaniosą swe kandelabry i postawią na krańcach podnóżka. Przy tych krańcach na posadzce pozostawszy, stoją podczas hymnu i *Magnificat*.

117. Gdyby pierwszą zwrotką hymnu było: *Veni Creator*, albo: *Ave maris stella*, Akolici po *Deo gratias* nie odchodzą od Celebransa, ale podczas śpiewania pierwszej zwrotki stoją nieporuszeni. Dopiero po jej prześpiewaniu idą z Ceremonjarzem na swe miejsca przed stopniami.

118. Gdy Celebrans będzie szedł do ołtarza na *Magnificat*, Akolita, stojący bliżej Celebransa, odstepuje od stopni, aby dać mu wolne miejsce do przejścia. Podczas okadzania ołtarza, jeśli jest potrzeba, Akolici na chwilę usuwają kandelabry z swych miejsc, aby się nie wywróciły. Podczas *Gloria Patri*... trzymają pochylone głowy głęboko.

119. Po *Sicut erat*... Akolici, wzięwszy kandelabry i uklękawszy przed ołtarzem na posadzce, stają przed Celebransem, oddają mu, mając między sobą Ceremonjarza, ukłon, i stają twarzą do siebie obrócenii.

120. Po *Fidelium animae*... poprzedzają Celebransa w drodze do ołtarza; przechodząc oddają ukłon chórowi. Po oddaniu ołtarzowi rewerencji i odmówieniu *Pater noster* i zaśpiewaniu *Dominus det*..., klękają lub stoją podczas antyfony do Matki Boskiej, stosownie do pory kościelnego roku. Po *Dominum auxilium* i *Sacrosanctae* klęcząco odmawianem następuje powrót do zakrystji, jak zwykle.

121. Gdyby po Nieszporach miała miejsce **Kompleta**, Akolici po *Fidelium animae*... nie odchodzą do stopni ołtarza, ale stoją przy Celebransie aż co zaintonowania psalmu *Cum invocarem*. Poczem idą do chóru, jak przy rozpoczęciu Nieszporów (n. 114). Po prześpiewaniu psalmów, stoją w chórze, ale podczas ostatniej

zwrotki hymnu idą do Celebransa na Capitulum, jak w n. 115. Poczem już stoją przy Celebransie aż do zakończenia Kompletu. Na antyfonę na cześć Matki Bożej idą z Celebransem do ołtarza. Po *Divinum auxilium* mówi się *Pater, Ave* i *Credo* klęcząc lub stojąc, stosownie do tego, jak się antyfonę śpiewało. Po *Sacrosanctae* następuje powrót do zakrystji.

122. W obec Biskupa przybranego w kapę rzymską lub w kapę zwykłą i infułę, Akolici nie idą na Capitulum do Celebransa, ale aż na modlitwę. Po *Benedicamus Domino*, gdy Biskup udziela błogosławieństwa, klęczą. Zresztą oddają zwykle rewerencje Biskupowi.

§ 2. Czynności Akolitów w czasie Nieszporów, jeżeli oprócz ołtarza wielkiego, okadzają się jeszcze inne ołtarze.

123. Jeśli oprócz ołtarza chórowego, mają być i inne ołtarze okadzane, Akolici, na dany znak przez Ceremonjarza, z kandelabrami w ręku, idą do nich, poprzedzając kaparzy. Przy zbliżaniu się do ołtarzy zachowują to wszystko, co się zwykle zachowywać winno. Podczas okadzania stoją przed stopniami ołtarza. Powracając do wielkiego ołtarza, zachowują należne rewerencje. Kandelabry postawią na podnóżku do czasu ukończenia *Magnificat*.

§ 3. Czynności Akolitów podczas Nieszporów, w obec wystawionego Najświętszego Sakramentu odprawianych.

124. Jeżeli wystawienie ma miejsce przed Nieszporami, Akolici zastosują się do przepisów, pod lit. C podanych. Gdyby zaś Najśw. Sakrament już był wystawiony, Akolici, przyszedłszy przed stopnie ołtarza, klękają na posadzce na dwa kolana i oddają głęboki ukłon głowy. Podobnie klękają tyle razy, ile razy z miejsc swych w chórze do ołtarza przychodzą lub od ołtarza do swych miejsc idą, oraz, ilekroć z Celebrantem klękać będą, dla jednostajności, i przed powróceniem do zakrystji. Ukłonów chórowi nie oddają.

§ 4. Czynności Akolitów podczas Nieszporów, celebrowanych przez Biskupa.

125. Skoro Biskup zostanie przybrany w szaty liturgiczne, Akolici swe kandelabry z zapalonymi świecami wzięwszy z kredencji, postawią je na krańcach podnóżka; poczem idą do chóru, nie zapomniawszy o rewerencji winnej Biskupowi.

126. Dopiero po ukończeniu *Magnificat* Akolici powracają przed stopnie ołtarza i z Ceremonjarzem zbliżywszy się do Celebransa i oddawszy mu rewerencją, stają bokiem do niego po jednej i drugiej stronie. Po drugim *Dominus vobiscum*

Akolici, oddawszy rewerencję, odchodzą przed stopnie ołtarza i kandelabry stawiają na podnóżku. Gdy zaś Biskup ukończy Nieszpory, Akolici odnoszą kandelabry na kredencję. Zresztą przychodząc i odchodząc od ołtarza, Akolici stosują się do ogólnych zasad (nn. 114 i 115).

§ 5. Czynności Akolitów podczas Jutrzni uroczystej.

127. Akolici, przybywszy razem z Celebransem do ołtarza (nn. 111 i 112) i stanąwszy przy jego siedzeniu, nie prędzej pójdą do chóru, aż po ukończeniu *Invitatorium*, w czasie którego na słowa: *Venite adoremus et procidamus* stoją wyprostowani. Podczas hymnu stoją przy stopniach, jak podczas Nieszporów. Do chóru idą wraz z Ceremonjarzem.

128. Po prześpiewaniu ósmej Lekcji, Akolici z Ceremonjarzem podążają przed stopnie ołtarza. Tu oddawszy rewerencję i wzięwszy kandelabry, i znów oddawszy rewerencję, idą do Celebransa, któremu oddają ukłon, zaczem stają naprzeciw siebie. Podczas *Te Deum* na słowa *Te ergo quaesumus* stoją wyprostowani.

129. Podczas *Laudesów* to samo mają do czynienia Akolici, co i podczas Nieszporów.

CZEŚĆ III.

Czynności Akolitów w poszczególne dni roku kościelnego.

A) Czynności Akolitów podczas Adwentu.

130. W Adwencie Akolici mają pamiętać na te dwa szczegóły:

a) że dopomagają Djakonowi i Subdjakonowi przy zdejmowaniu i wkładaniu plikat, jeżeli są w nich, i

b) że w Mszach okresowych klęczą podczas modlitw i od *Sanctus* do *Pax Domini* włącznie.

B) Czynności Akolitów w uroczystość Bożego Narodzenia.

131. Po *Te Deum laudamus* w Jutrzni Akolici nie odchodzą od Celebransa, ale stoją przy nim aż do odpowiedzi *Deo gratias* po *Benedicamus Domino*; wtedy to poprzedzają Celebransa, idącego do zakrystji dla przybrania się w szaty mszalne.

132. Na kredencji, oprócz zwykłych ampulek z wodą i winem i ręczniczka, przygotowują jeszcze

do następnych Mszy po 2 ampułki wina i wody i 2 czyste ręczniczki.

C) Czynności Akolitów w uroczystość Oczyszczenia Matki Bożej.

§ 1. Podczas nabożeństwa przez Kapłana celebrowanego.

133. Przed rozpoczęciem nabożeństwa Akolici umieszczają na kredencji, oprócz zwykłych przedmiotów, kociołek z wodą święconą i kropidło, a także ampułkę z wodą na tacce i ręczniczek.

134. Po przybyciu do ołtarza, Akolici, jak zwykle, stają przy kredencji, na której umieszczają swe kandelabry. Gdyby tego dnia wypadła niedziela, to czynią to dopiero po Aspersji.

135. Gdy Celebrans śpiewa piątą z kolei modlitwę, na znak Ceremonjarza, Akolita I-szy z kropidłem i wodą święconą w ręku, staje przy stopniach, po stronie Epistoły, klękawszy na jedno kolano. Po zasypyaniu kadzidła podaje Djakonowi umoczone kropidło w wodzie, które odebrawszy, odstepuje do kredencji, pierwiej klękawszy na jedno kolano.

136. Podczas rozdawania gromnic, Akolici przystępują do ich odebrania po Djakonie i Subdjakonie, a jeżeli są Kapłani, to dopiero po nich. Całują wtedy najprzód gromnicę, potem rękę Celebransa, klęcząc na krawędzi podnóżka. Przed-

tem oddadzą rewerencją ołtarzowi i Celebransowi, a potem Celebransowi i ołtarzowi.

137. Po rozdaniu gromnic, umieściwszy swoje na kredencji, zbliżą się do Celebransa, stojącego po stronie Epistoły: I-szy Akolita z ręczniczkiem, II-gi z tacką w lewem ręku, a ampułkę z wodą w prawem (n. 47). Przed polaniem wodą, i po polaniu rąk i ich wytarciu, oddają ukłon głęboki ciała.

138. W chwili, gdy Subdjakon będzie brał krzyż w ręce, Akolici wezmą swe kandelabry (lub kierce) i staną po obu stronach Subdjakona, przy wejściu do prezbyterjum, zwróceniu twarzą do ołtarza. Zaczem, na dany znak przez Cere-monjarza, obracają się prawą ręką w tył, *per modum unius*, i idą na czele procesji, zaraz za Turyferarzem.

139. Po powrocie do ołtarzu, stanąwszy przy kredencji postawią na niej kandelabry i dopomagają Djakonowi i Subdjakonowi przy przebieraniu się w białe szaty.

§ 2. Podczas Nabożeństwa przez Biskupa celebrowanego.

140. Przed rozpoczęciem nabożeństwa Akolici umieszczają na kredencji, oprócz zwykłych przedmiotów, także kociołek z wodą święconą i kropidło, oraz naczynie z wodą, miednicę i ręcznik, i staną przy kredencji.

141. Po prześpiewaniu piątej modlitwy, Ako-

lita 1-szy, jeżeli niema osobnego Ministranta, idąc po prawej ręce Ceremonjarza, z wodą święconą i kropidłem w ręku, oddawszy rewerencje ołtarzowi i Biskupowi, klęka na stopniu tronu. Po pokropieniu i okadzeniu gromnic, oddawszy rewerencją Biskupowi i ołtarzowi, powraca do kredencji.

142. Podczas rozdawania gromnic, ob. n. 136. Po rozdaniu zaś, Akolici, mając Ceremonjarza między sobą, pośpieszą do tronu dla umycia rąk Biskupowi, pierwiej ukłękawszy przed środkiem ołtarza (n. 88); poczem powrócą do kredencji, aby wzięwszy kandelabry w ręce, znów pójść do Celebransa, i po oddaniu mu rewerencji, stanąć przy nim, twarzą do siebie obrócen.

143. Po ukończeniu modlitwy, Akolici, oddawszy rewerencją Biskupowi i ołtarzowi, zaczem połączwszy się z krucyferem, idą na procesję (nn. 138 i 139).

144. Gdyby Celebransem był Biskup obcy i poświęcenie gromnic odbywał przy ołtarzu, Akolici nie szliby do niego na czas śpiewania modlitwy przed Procesją.

D) Czynności Akolitów w Środę popielcową.

§ 1. Podczas nabożeństwa przez Kapłana celebrowanego.

145. Przed rozpoczęciem nabożeństwa Akolici umieszczają na kredencji, oprócz zwykłych przed-

miotów, kociołek z wodą święconą i kropidłem, tackę z mękiszem chleba, oraz naczynie z wodą i tacą do obmycia rąk i ręcznik.

146. Po przybyciu do ołtarza z Celebransem, Akolici, jak zwykle, stają przy kredencji, na której umieszczają swe kandelabry.

147. Gdy Celebrans śpiewa czwartą, z kolei modlitwę, na znak Ceremonjarza, Akolita I-szy z kropidłem i wodą święconą w rękę, staje przy stopniach, po stronie Epistoły, klękawszy na jedno kolano. Po zasypaniu kadzidła, podaje Djakonowi umoczone kropidło w wodzie, które odebrawszy, odstępuje od kredencji, pierwaj klękawszy na jedno kolano.

148. Podczas posypywania popiołem, Akolici przystępują do tego obrzędu po obecnych kapłanach, ale przed innem duchowieństwem. Przedtem oddadzą rewerencje ołtarzowi i Celebransowi, a potem Celebransowi i ołtarzowi.

149. Po ukończeniu obrzędu posypywania popiołem, I-szy Akolita bierze w rękę ręczniczek i tackę z mękiszem chleba, II-gi zaś naczynie z wodą i miedniczką do jej zlania i obaj stanawszy przed Celebransem, posługują przy wycieraniu rąk chlebem, obmywaniu ich i wycieraniu. Przed tą czynnością oddadzą rewerencje ołtarzowi i Celebransowi, a po niej Celebransowi i ołtarzowi. Gdy rozpocznie się litanja, klękają przy kredencji.

150. Gdy zostaną zaśpiewane słowa: *Sancta*

Maria, Akolici z Krucyferem stają przed chórem dla przodowania Procesji, która rusza na słowa *S. Petre*. Po powrocie do ołtarza stanąwszy przy kredencji, stawiają na niej kandelabry, poczem dopomógłszy Ministrom do zdjęcia plikat, klękają. Gdy zaś Celebrans i Ministrzy powstaną, posługują przy ubieraniu Ministrów. Poczem rozpoczyna się Msza św.

151. Podczas Mszy św. klęczą w czasie modlitw, od *Sanctus* aż do *Pax Domini* i podczas ostatniego wersetu *tractus: Adjuva nos*. Na znak dany przez Ceremonjarza, powstają.

§ 2. Podczas nabożeństwa przez Biskupa odprawianego.

152. Przed rozpoczęciem nabożeństwa Akolici umieszczają na kredencji, oprócz zwykłych przedmiotów, także kociołek z wodą święconą i kropidłem, naczynie z wodą, miednicę i ręcznik, oraz naczynie z miększym chleba, i staną przy kredencji.

153. Po prześpiewaniu czwartej modlitwy, Akolita I-szy, jeżeli niema osobnego Ministranta, idąc po prawej ręce Ceremonjarza, z wodą święconą i kropidłem w ręku, oddawszy rewerencję ołtarzowi i Biskupowi, klęka na stopniu tronu. Po pokropieniu i okadzeniu popiołu, oddawszy rewerencję Biskupowi i ołtarzowi, powraca do kredencji.

154. Podczas posypywania popiołem, ob. n. 148. Po ukończonym zaś obrzędzie posypywania, mając Ceremonjarza między sobą, pośpieszą do tronu dla umycia rąk Biskupowi, pierwszej ukłękawszy przed środkiem ołtarza: I-szy Akolita trzyma naczynie z wodą nad miednicą, II-gi ręczniczek. Nim staną u tronu, oddadzą Biskupowi rewerencję, poczem ukłękawszy na podnóżku tronu, spełniają swą czynność. Po umyciu rąk powstawszy, oddadzą Biskupowi rewerencję, a potem ołtarzowi i powracają do kredencji, aby wzięwszy kandelabry w ręce, znów pójść do Celebransa i, po oddaniu mu rewerencji, stanąć przy nim, twarzą do siebie obrócenie.

155. Po ukończeniu modlitwy idą do kredencji, przy której, gdy się rozpocznie litanja, klękają. Poczem ma miejsce Procesja i Msza św. (nn. 150 i 151).

156. Gdyby Celebransem był Biskup obcy i poświęcenie popiołu odbywał przy ołtarzu, Akolici nie szliby do niego na czas śpiewania modlitwy przed Procesją.

E) Czynności Akolitów podczas Postu.

157. Podczas Postu Akolici mają pamiętać na te dwa szczegóły: a) że dopomagają Djakonowi i Subdjakonowi przy zdejmowaniu i wkładaniu plikat, jeżeli są w nich, i b) że w mszach okresowych klęczą podczas modlitw i od *Sanctus* aż *Pax Domini* włącznie.

F') Czynności Akolitów w Niedzielę Palmową.

§ 1. Podczas nabożeństwa przez Kapłana celebrowanego.

158. Przed rozpoczęciem nabożeństwa Akolici umieszczają na kredencji, oprócz zwykłych przedmiotów, także kociołek z wodą święconą i kropidłem, oraz naczynie z wodą, miednicę, i ręczniczki.

159. Po przyjsciu do ołtarza ma miejsce Aspersja, po której Akolici, z kandelabrami w ręku, idą do kredencji.

160. Podczas śpiewu pierwszej modlitwy, Akolita II-gi dopomaga Subdjakonowi przy zdejmowaniu plikaty, a po prześpiewaniu Lekcji, przy jej wkładaniu. Następnie dopomaga Djakonowi przy zdejmowaniu plikaty i wkładaniu stuy szerszej.

161. Na Ewangelję idą z kandelabrami w ręku, jak podczas każdej Mszy uroczystej (nn. 42 i 43). Po powrocie do kredencji, Akolita II-gi dopomaga Djakonowi przy wkładaniu plikaty.

162. Gdy Celebrans śpiewa piątą z kolei modlitwę, Akolita I-szy z kropidłem i wodą święconą, na znak Ceremonjarza staje przy stopniach, po stronie Epistoły, klękawszy na jedno kolano. Po zasypaniu kadzidla, podaje Djakonowi kropidło, które odebrawszy, odstepuje do kredencji, pierwiej klękawszy na jedno kolano.

163. Podczas rozdawania palm, Akolici przystępują do Celebransa po obecnych kapłanach, ale przed innem duchowieństwem. Przedtem oddadzą rewerencje ołtarzowi i Celebransowi, a potem Celebransowi i ołtarzowi.

164. Po rozdaniu palm, umieściwszy swoje na kredencji, zbliżą się do Celebransa, stojącego po stronie Epistoły: I-y Akolita z ręczniczkiem, II-gi z tacką w lewem ręku, a naczyniem z wodą w prawem (n. 47). Przed polaniem wodą i po polaniu rąk i ich wytarciu, oddają Celebransowi głęboki ukłon ciała.

165. W chwili, gdy Subdjakon będzie brał krzyż w ręce, Akolici wezmą swe kandelabry (lub kierce) i staną po obu stronach Subdjakona, przy wejściu do prezbyterjum, zwróceniu twarzą do ołtarza. Zaczem, na dany znak przez Cere-monjarza, obracają się prawą ręką w tył, *per modum unius*, i idą na czele Procesji, zaraz za Turyferarzem.

166. Skoro procesja z powrotem zbliży się do drzwi kościoła, Akolici, mając między sobą Subdjakona, staną przed nimi, do nich zwróceniu, aż do czasu ich otworzenia. Wtedy idą w stronę wielkiego ołtarza. Skoro Cere-monjarz da znak zatrzymania się ¹⁾, zwracają się z Subdjakonem, każdy z osobna, twarzą do Celebransa. Skoro

¹⁾ Stacja ta w płockiej katedrze odbywa się na środku drogi między wielkim ołtarzem a drzwiami.

stacja będzie ukończoną, na dany znak przez Ceremonjarza, zwróciwszy się w stronę ołtarza, pójdą prostą drogą do kredencji, na której postawią swe kandelabry (gdyby kierce nieśli, mogliby je odnieść do zakrystji). Zaczem rozpoczyna się Msza św.

167. Podczas śpiewania modlitwy, Akolita II-gi dopomaga Subdjakonowi przy zdejmowaniu plikaty, a po prześpiewaniu Epistoły, przy jej wkładaniu. Podczas śpiewania Epistoły, Akolici ukłkną na oba kolana, podczas śpiewania słów: *Ut in nomine Jesu omne genu flectatur* aż do *infer-norum* włącznie.

168. Gdyby w braku innych Ministrantów, Akolitom zalecone zostało iść do zakrystji dla ubrania Djakonów pasyjnych i przyprowadzenie ich do ołtarza, oraz ustawienia dla nich pulpitów przy stopniach, po stronie Epistoły, czynią to zaraz po zdjęciu przez Subdjakona plikaty.

169. Podczas śpiewania Pasji stoją przy kredencji, obróceniu do Djakonów pasyjnych, z palmami w rękę prawem. Na słowa: *emisit spiritum* klękają i na znak Ceremonjarza powstają. Podczas czytania Ewangelji, II-gi Akolita dopomaga Djakonowi przy zdejmowaniu plikaty i włożeniu stuły szerszej.

170. Na Ewangelją idą albo z palmami w rękę, jeżeli jest taki zwyczaj, albo dłonie rąk mając z sobą złożone. Po Komunji, Akolita II-gi dopomaga Djakonowi przy wkładaniu plikaty.

§ 2. Podczas nabożeństwa przez Biskupa celebrowanego.

171. Nim się rozpocznie to nabożeństwo, Akolici postawią na kredencji, oprócz zwykłych przedmiotów, nadto: kociołek z wodą święconą i kropidłem, naczynie z wodą, miednicę i ręcznik.

172. Po ubraniu Ministrów w zakrystji, wychodzą, jak zwykle, do ołtarza. Akolita II posługuje Subdjakonowi i Djakonowi przy zdejmowaniu i wkładaniu plikaty (nn. 160 i 161). Na Ewangelią idą, jak zwykle (nn. 91 i 92).

173. Po prześpiewaniu piątej modlitwy, Akolita I-szy, jeżeli niema osobnego Ministranta, idąc po prawej ręce Ceremonjarza, z wodą święconą i kropidłem w ręku, oddawszy rewerencje ołtarzowi i Biskupowi, klęka na stopniu tronu. Po pokropieniu i okadzeniu palm, oddawszy rewerencję Biskupowi i ołtarzowi, powraca do kredencji.

174. Podczas rozdawania palm, ob. n. 163. Po rozdaniu zaś, Akolici, mając Ceremonjarza między sobą, pośpieszą do tronu dla umycia rąk Biskupowi, pierwiej uklękawszy przed środkiem ołtarza (n. 88) i oddawszy rewerencję Biskupowi; poczem powrócą do kredencji, aby wzięwszy kandelabry w ręce, znów pójść do Biskupa, i, po oddaniu mu rewerencji, stanąć przy nim, twarzą do siebie obrócen.

175. Po ukończeniu modlitwy, Akolici, oddawszy rewerencje Biskupowi i ołtarzowi, zaczem połączywszy się z Krucyferem, idą na procesję (nn. 165 i 166).

176. Gdyby Celebransem był Biskup obcy i poświęcenie palm odbywał przy ołtarzu, Akolici nie szliby do niego na czas śpiewania modlitwy przed Procesją.

177. Po procesji ma miejsce Msza św. (nn. 167 i dalsze).

G) Czynności Akolitów podczas Jutrzni Ciemnej.

178. Przed rozpoczęciem nabożeństwa Akolici, jeżeli trzeba, zapalą wszystkie świece na ołtarzu i na kandelabrze trójkątnym, oraz przyszykują kije do gaszenia świec na ołtarzu i szczypce do gaszenia świec na trójkącie.

179. Akolici siedzą w chórze, bliżej sanktuarjum. Ukłony chóru opuszczają się. Podczas *Aperi...* klęczą, a potem stojąc odmówią *Pater, Ave i Cre-do...* Zaczem, po prześpiewaniu pierwszej antyfony i zaintonowaniu psalmu, siadają, włożywszy birety na głowy.

180. Podczas śpiewania psalmów gaszą z kolei świece, poczynawszy od strony Ewangelji; a więc z ostatnim wierszem pierwszego psalmu, Akolita siedzący po stronie Ewangelji gasi świecę najniższą, od tejże strony; pod koniec drugiego

giego psalmu toż samo czyni Akolita od strony Epistoły, i t. d. z kolei, to po jednej, to po drugiej stronie. Przed zagaszeniem i po zagaszeniu świecy, przed ołtarzem uklęknie.

181. Na *Pater Noster*... przed śpiewaniem Lekcji wstaną, ale wnet usiądą. Ostatniej świecy na trójkącie, najwyższej, nie gaszą, ale podczas *Benedictus*, uklękawszy obaj jednocześnie przed ołtarzem, staną przy jego krańcach i biorą kije do gaszenia świec w rękę. Gdy zaśpiewany zostanie wiersz: *Ut sine timore*,... stojący po stronie Ewangelji gasi świecę najdalszą od krzyża po tej stronie. Gdy następny wiersz będzie śpiewany, gasi świecę najdalszą od krzyża, stojącą po stronie Epistoły, i t. d. Po zgaszeniu sześciu świec, Akolici, oddawszy rewerencję ołtarzowi, powrócą do swych miejsc.

182. Na słowa *Christus factus est*... klękają. Po ukończeniu nabożeństwa, wychodzą wraz z innymi z chóru.

H) Czynności Akolitów w Wielki Czwartek.

§ 1. Podczas nabożeństwa przez Kapłana odprawianego.

183. Po zaintonowaniu *Gloria*... przez Celebransa, jeden z Akolitów dzwoni w dzwonek mały, ale wraz z ukończeniem odmawiania tego hymnu, ustaje. Poczem już tego dnia nie używa dzwonka, ale grzechotki.

184. Skoro po Mszy św. Celebrans ubierze się w kapę i ukleknie u stopni ołtarza, Akolici z kandelabrami w ręku, mając między sobą Krucyfera, stają na czele procesji, która idzie do kaplicy wystawienia Najśw. Sakramentu. Zatrzymują się przed kaplicą w odległości odpowiedniej, usuwając się na bok, tak, aby obok nich procesja przeszła i aby wszystko duchowieństwo w dwóch szeregach między nimi a ołtarzem pomieścić się mogło. Po przejściu procesji przed nimi, zamykają oni procesję, stojąc twarzą do ołtarza.

185. Gdy Kapłan jaki lub Djakon będzie szedł po Najśw. Sakrament do cyborjum, aby Go przynieść do ołtarza Wystawienia, Akolici go poprzedzać będą. Poczem znowu na swych miejscach stanąwszy, uklekną. Gdy Najśw. Sakrament zostanie w swem miejscu umieszczony, powracają, poprzedzając Celebransa, do zakrystji.

186. Gdy Celebrans pod koniec psalmu *Miserere* (pod koniec Nieszporów) będzie wychodził z zakrystji, Akolici go poprzedzają, dłonie rąk z sobą połączone trzymając przed sobą. Przyszedłszy do ołtarza, kłękają, jak zwykle. Gdy Celebrans odczyta antyfonę, Akolici gaszą świece na ołtarzu, usuwają antepedjum, zdejmują dywan z stopni, obrus, kanony ołtarzowe i t. p., tylko krzyż i kandelabry pozostawiając nietknięte.. Po obnażeniu ołtarza wielkiego, ukleknąwszy przed nim, idą, Akolici do innych, poprzedzając Celebransa.

§ 2. Podczas nabożeństwa przez Biskupa odprawianego.

187. Przed nabożeństwem położą na kredencji, oprócz zwykłych przedmiotów, ręcznik do wytarcia rąk po konsekracji Olejów. W czasie nabożeństwa, po zaintonowaniu *Gloria*,... ob. n. 183.

188. Na słowa kanonu: *Nobis quoque peccatoribus*, Akolita I-szy zaniesie na ołtarz ampułki z winem i wodą, które, po ablucji palców przez Biskupa, odnosi na kredencję. Gdy Biskup będzie zaraz potem siedł do stołu, na którym będzie się odbywała konsekracja Olejów, Akolici go poprzedzą i staną między stołem i ołtarzem, po stronie Epistoły. Odchodząc od ołtarza, ukłkną na oba kolana. Idą z dłońmi rąk przed pierśią, złączonemi.

189. Skoro Archidjakon zaśpiewa *Oleum infirmorum*, Akolici, stanąwszy przed Subdjakonem i oddawszy rewerencję Najśw. Sakramentowi przez ukłknięcie na dwa kolana i Biskupowi, pójdą do zakrystji, dla przyniesienia ztamtąd oleju chorych, Subdjakona niosącego ampułki z oliwą poprzedzając. Wszedłszy do chóru, ukłkną na oba kolana przed ołtarzem, a stanąwszy przed Biskupem, oddają mu rewerencję; poczem staną od strony Epistoły. Po konsekracji Oleju chorych, znów poprzedzają Subdjakona, odnoszącego olej, z temiż co przedtem rewerencjami. Poczem po-

wracają do ołtarza i stają przy kredencji. Tymczasem inni Akolici, po ich odejściu z Subdjakonem, posługują Celebransowi przy umyciu rąk, wodę i ręcznik przyniosłszy z kredencji. Ciż sami Akolici powracającego do ołtarza Celebransa poprzedzają, poczem idą do chóru.

190. Skoro Biskup po Komunji św. i po umyciu rąk (zwrócony twarzą do ludu), włożył infulę, aby iść do stołu konsekracyjnego, Akolici z kandelabrami w ręku go poprzedzą i staną między stołem a ołtarzem, po stronie Epistoły, mając Krucyfera między sobą. Odchodząc od ołtarza, ukłkną na oba kolana.

191. Skoro Ceremonjarz da znak, pójdą na czele procesji, za Turyferarzem, do miejsca, gdzie są przygotowane ampułki z oliwą do konsekracji. Zatrzymują się przed tem miejscem w odległości odpowiedniej, usuwając się na bok, tak aby obok nich procesja przeszła; poczem zamykają procesję, stanąwszy do niej twarzą. Po zabraniu naczyń z oliwą, poprzedzają procesję do prezbyterjum, gdzie stają między ołtarzem i stołem po stronie Epistoły.

192. Po konsekracji olejów, znów poprzedzają procesję, odnosząc oleje na swe miejsce i powracając do prezbyterjum. Poczem stają przy kredencji. Tymczasem inni Akolici posługują Biskupowi przy umyciu rąk, przyniosłszy wodę i ręcznik z kredencji. Ciż sami Akolici poprze-

dzają powracającego do ołtarza Celebransa, poczem idą do chóru.

193. Ob. nn. 184, 185 i 186.

§ 3. Podczas obrzędu umywania nóg.

194. Przed rozpoczęciem tego obrzędu, przygotowują Akolici na stole w miejscu na obrzęd przeznaczonem, 13 ampułek z wodą albo jedno naczynie większe lub dwa z tąż wodą na miednicy, oraz 13 ręczników zwykłych w koszyku lub na tacy, a także miękisz chleba na tacce.

195. Ubrawszy Ministrów w zakrystji, wychodzą z kandelabrami w rękę, poprzedzając ich do miejsca obrzędu umywania nóg. Przyszedłszy, oddają rewerencją ołtarzowi, jeżeli jest. Zaczem podczas śpiewania Ewangelji, zachowują się jak zwykle. Po Ewangelji stawiają swe kandelabry na kredencji.

196. Gdy Celebrans zostanie przepasany ręcznikiem, Akolici wezmą naczynie z wodą i ręczniki i stają przy tych, którym nogi mają być umywane, każdy po swojej stronie.

197. Po ukończeniu umyciu nóg, Akolici podają Celebransowi miękisz chleba do wytarcia rąk, oraz oblewają ręce jego wodą i podają ręcznik czysty do ich wytarcia. Poczem oddawszy rewerencją Celebransowi, idą do stołu, na którym składają przedmioty trzymane w rękę.

198. Wziąwszy następnie kandelabry z kreden-

eji, stają przy Celebransie, po obu stronach jego, twarzą do siebie zwróceni. Po ukończeniu modlitwy, obrzęd umywania nóg jest skończony. Celebrans, jeżeli jest nim zwykły kapłan, odchodzi do zakrystji; Biskup zaś, udzieliwszy wszystkim obecnym klęczącym błogosławieństwa, rozbiera się z szat na temże miejscu. Poczem Akolici odchodzą do zakrystji.

J) Czynności Akolitów na Wielki Piątek.

§ 1. Podczas nabożeństwa przez Kapłana odprawianego.

199. Przed rozpoczęciem nabożeństwa Akolici umieszczają na kredencji kandelabry swe z świecami woskowemi żółtemi niezapalonymi. Po ubraniu Ministrów w zakrystji, wychodzą z niej, dłonie rąk przed piersią mając złożone; przechodząc przez chór, nie oddają ukłonów.

200. Po przyjściu przed stopnie ołtarza, Akolici, klękawszy na jedno kolano przed krzyżem, idą do swych zwykłych miejsc przy kredencji i tam klękają na dwa kolana wraz z pochYLENIEM głowy. Po krótkiej modlitwie, na dany znak Ceremonjarza powstają. Akolita I-szy weźmie z kredencji obrus ołtarzowy; zaczem obaj Akolici, mając między sobą Ceremonjarza, pójdą przed stopnie ołtarza, i klękną po za Celebransem i Ministrami; wtedy I-szy Akolita z Cere-

monjarzem pójdzie na stronę Epistoły, II-gi na stronę Ewangelji. Nakryją ołtarz obrusem, a gdy Ceremonjarz postawi pulpit z mszałem, powrócą z nim po za Celebransa i Ministrów i tam, po za nimi, klękają.

201. Skoro Celebrans i Ministrzy powstaną, Akolici, usunawszy poduszki, stają przy kredencji. Zaczem I-szy Akolita, jeżeli mu to zaleci Ceremonjarz, podaje mszał Lektorowi, mającemu śpiewać pierwszą Lekcję; gdyby miał sam ją śpiewać, odbiera mszał od II-go Ceremonjarza lub II-go Akolity, i z nim, jak zwykle, klękawszy przed środkiem ołtarza, udaje się na miejsce śpiewania Epistoły, którą śpiewa tonem proctwa. Po prześpiewaniu Lekcji, klęka przed środkiem ołtarza i idzie na swe miejsce.

202. Gdy Celebrans śpiewa modlitwę, Akolita II-gi dopomaga Subdjakonowi przy zdejmowaniu plikaty, a po prześpiewaniu Epistoły, przy jej wkładaniu. Podczas śpiewania Pasji, Akolici stoją obróceniem do Djakonów, z dłońmi rąk przed piersią złączonemi. Po ukończeniu Pasji, Akolita II dopomaga Djakonowi przy zdejmowaniu plikaty. Na Ewangelję, jak w Mszy żałobnej, idą bez kandelabrow. Po Ewangelji ukłękawszy, powracają do kredencji, przy której pozostają podczas śpiewu uroczystych modlitw.

203. Pod koniec tych modlitw, wzięwszy dywan, rozkładają go w prezbyterjum, na posadzce, najbliżej stopni ołtarza; gdyby można było, to

poduszka ma być położona tak, aby jej oparcie spoczywało na najniższym stopniu. Późem powracają do kredencji.

204. Po ukończeniu uroczystych modlitw Akolita II-gi posługuje Subdjakonowi przy zdejmowaniu plikaty. Gdy zaś Celebrans weźmie krzyż w ręce, Akolita I-szy, wzięwszy kancjonał i otworzywszy go w miejscu, gdzie jest śpiew *Ecce lignum...*, stojąc między kredencją i ołtarzem, tyłem do chóru, trzyma go przed Celebransem oboma rękami, na swojej głowie oparty. Gdy chór śpiewa *Venite, adoremus*, zamknie kancjonał i uklęknie. Uklęknie też, jednocześnie z chórem, Akolita II przy kredencji.

205. Potem powstawszy, wraz z Celebransem wstępuje na podnóżek, staje po stronie Epistoły, także tyłem do chóru, przed Celebransem, z kancjonałem otwartym na głowie. Na *Venite, adoremus*, klęka, jak za pierwszym razem, a potem idzie z Celebransem przed środek ołtarza. Wtedy, gdyby było potrzeba, przyłączy się doń II-gi Akolita, który, odebrawszy od Subdjakona welon okrywający krzyż, powraca do kredencji.

206. Na trzecie *Venite, adoremus*, jeszcze raz klęka, poczem nie powstaje już, aż Celebrans ułoży krzyż na dywanie. Tak samo i II-gi Akolita. Wtedy Akolita I-szy, powstawszy, uklęknie na jedno kolano w stronę leżącego krzyża i pójdzie do kredencji; II-gi Akolita zaś odkryje z opony krzyż procesjonalny.

207. Skoro Subdjakon powróci po adoracji krzyża, Akolita II-gi dopomoże mu przy wkładaniu plikaty. Do adoracji zaś przystępują po Ministrach i Kapłanach, klękając obaj w trzech miejscach, na parę kroków od siebie oddalonych, na dwa kolana; po ucałowaniu stóp wizerunku Pana Jezusa, jeszcze raz klękają na jedno kolano, zaczem powracają do kredencji.

208. Pod koniec adoracji krzyża, na znak Ceremonjarza, Akolita I-szy zapala kandelabry na kredencji najprzód, a potem na ołtarzu. II-gi zaś Akolita tymczasem, jeżeli niema osobnego Ministranta, podtrzymuje mszał przed Celebrantem i Ministrami, ale, gdy ukończą oni improperja, zamknąwszy mszał, odda Celebrantowi ukłon i zaniesie mszał na kredencję.

209. Gdy Djakon będzie niósł krzyż z dywana na ołtarz, Akolici klęczą, poczem, powstawszy, usuną dywan i poduszkę z posadzki. Następnie, na znak ceremonjarza, wezmą kandelabry, i stanąwszy na czele procesji, mając Krucyfera między sobą, pójdą do kaplicy wystawienia. Zatrzymają się przed tem miejscem w odległości odpowiedniej, usuwając się na bok, tak, aby obok ich procesja przeszła; poczem zamykają procesję, stanąwszy do niej twarzą.

210. Na dany znak procesja z Najśw. Sakramentem idzie do ołtarza wielkiego. Akolici, przyszedłszy tam, idą prosto, bez żadnych rewerencji,

do kredencji, stawiają na niej kandelabry i klękają przy niej.

211. Gdy Djakon weźmie w rękę patenę, I-szy Akolita zanieśie ampułki z winem i wodą na ołtarz; a gdy trochę wina i wody zostanie nalane do kielicha, odnosi je do kredencji.

212. Pod koniec okadzania ołtarza, Akolita I-szy ręczniczek weźmie z kredencji, a Akolita II-gi wodę i tackę, i po skończonem kadzeniu, podadzą je Djakonowi i Subdjakonowi; gdy zaś obrzęd umycia palców ukończonym zostanie, odnoszą je na kredencję.

213. Gdy Celebrans podnosi Hostję Najświętszą, Akolita I-szy, według zwyczaju, klęcząc, uderza w grzechotkę. Zresztą przez cały czas obrzędu *Missae Praesantificatorum*, Akolici, o ile nie spełniają jakiej czynności, klęczą.

214. Gdy Celebrans pije wino z kielicha, Akolita I-szy zanosí ampułki na ołtarz i, po użyciu, ztamtąd je odnosi. Akolita II-gi zaś, wzięwszy welon czarny z kredencji, zanosí go na ołtarz, po stronie Ewangelji.

215. Podczas Nieszporów Akolici klęczą przy kredencji. Poczem wzięwszy w ręce kandelabry, stają na czele Procesji, którą poprzedzają, mając między sobą Krucyferą (n. 209). Po ukończonem nabożeństwie, powracają do zakrystji. Gdyby do grobu była jeszcze przenoszona puszka z Najśw. Sakramentem, poprzedzają Akolici idącego po puszkę i niosącego ją.

§ 2. Podczas nabożeństwa przez Biskupa odprawianego.

216. Czynności Akolitów podczas celebry biskupiej w Wielki Piątek są zupełnie takie same, co i podczas celebry zwykłego Kapłana. To tylko się dodaje, że winni przed nabożeństwem przygotować naczynie z wodą i ręcznikiem, i że umywają ręce Biskupa przed jego ubraniem się w szaty liturgiczne, przed procesją po Najśw. Sakrament, zanim Biskup zasypie kadzidło, oraz po przyjęciu Komunii świętej.

K) Czynności Akolitów w Wielką Sobotę.

§ 1. Podczas nabożeństwa przez Kapłana odprawianego.

217. Po ubraniu Ministrów w szaty liturgiczne, Akolici stają na czele procesji: najprzód idzie I-szy Akolita z wodą święconą i kropidłem; za nim, w równej linii z Turyferarzem, po lewej jego stronie, Akolita II-gi, trzymając kawałki kadzidła na tacy. Przechodząc przed wielkim ołtarzem, klękają.

218. Po przyjsciu do oznaczonego na poświęcenie ognia miejsca, Akolita I-szy postawi na stole naczynie z wodą święconą i kropidłem, i, wzięwszy mszał, trzyma go otwarty przed Ce-

lebransem, gdyby nie było pulpitu; Akolita II-gi z kawałkami kadzidła staje z prawej strony Djakona. Wszyscy więc stoją w takim porządku:

Subdjakon.

Turyferarz.

I Akolita.

Ceremonjarz. Celebrans. Djakon. II Akolita.

219. Po ukończeniu czwartej modlitwy, I-szy Akolita, złożwszy mszał, bierze naczynie z wodą święconą i kropidło, które podaje Djakonowi. Po okadzeniu kawałków kadzidła, stawia na stole kociołek z wodą święconą i kropidłem, a wzięwszy z stołu stoczek, zapala go od świeżo wykrzesanego ognia. II-gi Akolita zaś, położywszy tackę na stole, dopomaga Djakonowi do przebrania się w szaty barwy białej i Subdjakonowi do włożenia manipularza. Ale zaraz potem, wzięwszy znowu tackę, staje na czele Procesji, po prawej ręce Turyferarza. Za szeregiem zaś duchowieństwa, z lewej strony Djakona, idzie I-szy Akolita ze stoczkiem zapalonym w prawej ręce.

220. Ile razy Ceremonjarz da znak zatrzymywania się, Procesja cała staje i klęka na słowa: *Lumen Christi* i zaraz powstaje. Nadto Akolita I-szy, zanim ukleknie, zapali stoczkiem świeczkę z trjangułu, który mu Djakon podsunie.

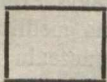
221. Gdy I-szy Akolita trzecią świeczkę z trjangułu zapali, zgasi stoczek, a, gdy stanie przy

stopniach ołtarza, weźmie trjanguł od Djakona i staje z nim z prawej strony Celebransa, a po lewej ręce II-go Akolity, ten zaś na krańcu samym przed stopniami, po stronie Epistoły. Wszyscy więc staną w tym porządku:

Turyfer. Subdjak. Djakon. Celebr. Akolita I. Akolita II.
Ceremonjarz.

Wszyscy jednocześnie oddadzą rewerencję ołtarzowi, za wyjątkiem Subdjakona i I-go Akolity, którzy stoją nieporuszeni.

222. Gdy Djakon po otrzymaniu benedykcji zejdzie ze stopni, wszyscy, oddawszy rewerencję ołtarzowi, pójdą na miejsce śpiewania Ewangelji; poprzedzają w tej Procesji Djakona II-gi Akolita, idący po prawej ręce Turyferarza, a potem I-szy Akolita, idący po lewej ręce Subdjakona. Stając przed pulpitem, zwróceniu do niego, wszyscy utworzą jedną linią w takim porządku:

II Akolita. I Akolita. Djakon. Subdjakon. Turyferarz.
Ceremonjarz.

223. Gdy Djakon prześpiewa słowa: *curvat imperia*, II-gi Akolita zbliży się do miejsca, gdzie stoi paschał; a skoro Djakon zabierze z tacki kawałki kadzidła, Akolita odszedłszy do kredencji, położy na niej tackę; zaczem wzięwszy zga-

szony stoczek, stanie na swoim miejscu, po lewej ręce I-go Akolity.

224. Gdy Djakon prześpiewa słowa: *rutilans ignis accendit*, I-szy Akolita zbliży się z trjangułem do paschału. Gdy Djakon zapali nim paschał, Akolita osadzi trjanguł w przygotowanym kandelabrze i staje na swem miejscu.

225. Gdy Djakon prześpiewa słowa: *apis mater eduxit*, II-gi Akolita, zapaliwszy stoczek od trjangułu lub paschału, zapala nim lampki na predelli i podaje światło zakrystjanowi, aby zapalił nim lampki w kościele całym.

226. Po ukończonem śpiewie *Exultet*, Akolici ukłkną przed stopniami, w tymże porządku, w jakim stali. Poczem pójdą do kredencji, I-szy przytem może odebrać krzyż od Subdjakona i postawić go w oznaczonem miejscu, II-gi zaś dopomoże Djakonowi przy wkładaniu paramentów fioletowych.

227. Podczas czytania Proroctw stoją obrócenie Akolici do stopni, na modlitwy zaś zwracają się do ołtarza. Po ukończeniu Proroctw, wzięwszy w ręce kandelabry, mając między sobą Krucyfera, idą, na dany znak przez Ceremonjarza, do chrzcielnicy. Po przybyciu do miejsca przy chrzcielnicy, stają w taki sposób, aby chrzcielnica znajdowała się między nimi a Celebransem; tak stoją podczas całego obrzędu poświęcenia wody. Po ukończeniu tego obrzędu powracają na czele procesji do ołtarza i przy kredencji klękają, pierwszej

kandelabry ustawiwszy i dopomógłszy Ministrom do zdjęcia plikat ¹⁾).

228. Na słowa *Peccatores* powstawszy, poprzędzają Ministrów, dłonie rąk trzymając przed piersią złączone, do zakrystji. Tu przybrawszy Ministrów w białe szaty, pod koniec litanji, z kandelabrami w ręku, wychodzą, jak zwykle, do ołtarza, na Mszę świętą.

229. Jak tylko Celebrans zaintonuje *Gloria in excelsis*, Akolita I-szy bierze dzwonek do ręki i dzwoni nim przez cały czas odmawiania tego hymnu przez Celebransa. Poczem już dzwonka używa, a nie grzechotki.

230. Na Ewangelją idą bez kandelabrów, ale z dłońmi rąk przed piersią złączonemi. Podczas Nieszporów stoją przy kredencji. Zresztą zupełnie tak się zachowują, jak podczas każdej Mszy uroczystej.

§ 2. Podczas nabożeństwa przez Biskupa odprawianego.

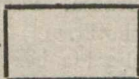
231. Czynności Akolitów podczas celebry biskupiej w Wielką Sobotę, są takie same, co i podczas celebry zwykłego Kapłana, z małymi tylko wyjątkami. I tak, gdyby sam Biskup poświęcał ogień, to po ubraniu się w szaty litur-

¹⁾ Gdyby w kościele nie było chrzcielnicy, Akolici zaraz po Prorocत्वach, zdjawszy z Ministrów plikaty, klękają przy kredencji.

giczne, na dany znak przez Ceremonjarza, zbliżają się doń następujący Ministranci: dwóch z fajerką, potem jeden z trójnogiem do fajerki, dalej idą trzech, pośrodku I-szy Akolita z wodą święconą i kropidłem, z prawej strony II-gi Akolita z kawałkami kadzidła na tacce, z lewej Turyferarz; za nimi idzie Sudjakon. Przyszedszy przed Biskupa, oddają mu rewerencję. Zaczem, gdy pierwsi trzech Ministranci odejdą, inni staną mniej więcej w tym porządku:

II Akolita. Subdjakon.

Biskup.

I Akolita. Turyferarz.

232. Po okadzeniu kadzidła i ognia przez Biskupa, gdy owi trzech Ministranci podejść i zabiorą przyniesione przez siebie przedmioty, wszyscy odejdą w tymże, co przyszli, porządku.

233. Gdy po *Exultet*, chór odmawia None, Akolici siedzą. Na *Christus factus est*,... klękają, poczem stoją w czasie modlitw odmawianych przez Biskupa przed Mszą św. i umywają mu ręce. W czasie czytania Proroctw mogą siedzieć, aby tylko na modlitwy wstawali.

L) Czynności Akolitów podczas Rezurekcyj.

234. Wychodzą z zakrystji na czele Procesji, zaraz za Turyferarzem i staną w pewnej odle-

głości od grobu, aby całą Procesją obok siebie przepuścić, poczem klękają. Na słowa *Cum rex gloriae* powstają, a na *Advenisti*, ruszają na czele Procesji, mając między sobą lub przed sobą Ministrantów z krzyżem i figurą rezurekcyjną. Procesja trzy razy obchodzi kościół.

235. Po przyjsciu przed wielki ołtarz, klękają na najniższym stopniu, jak zwykle, po przeniesieniu Najśw. Sakramentu do tego ołtarza. Poczem rozpoczyna się Jutrznia, po której ma miejsce schowanie Najśw. Sakramentu. Podczas śpiewania antyfony *Regina coeli* stoją. Po ukończeniu nabożeństwa, odchodzą, jak zwykle do zakrystji.

M) Czynności Akolitów w uroczystość św. Marka, w dni Krzyżowe i w uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego.

236. Na Procesjach dnia 25 kwietnia i w dni Krzyżowe, Akolici poprzedzają wszystkich. Przed rozpoczęciem Procesji klękają na najniższym stopniu podczas niedługiej modlitwy i stoją podczas antyfony *E surge*. Wraz z rozpoczęciem Litanji stają na czele Procesji, mając między sobą Ministrantów z krzyżem i figurą Chrystusa Pana, ale ruszają dopiero na słowa: *Sancte Petre*.

237. Podczas stacji odbywanych klękają. Gdy Procesja powraca, idą na jej czele.

238. W uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego, gdy się ukończy Procesja, klękają na najniższym stopniu i nie prędzej odejdą do kredencji, aż Celebrans ukończy śpiew modlitwy po Procesji. Po prześpiewaniu Ewangelji jeden z Akolitów gasi Paschał.

N) Czynności Akolitów w wigilję i uroczystość Zielonych Świątek.

239. Wszystko, jak w Wielką Sobotę, podczas odczytywania Proroctw, poświęcenia wody i odprawiania Mszy św. w barwie czerwonej. Ob. n. 227 i dalsze. Do ołtarza przy rozpoczęciu nabożeństwa wychodzą z dłońmi rąk przed piersią złączonemi.

240. W niedzielę Zielonych Świątek, pod koniec Procesji, na środku odbywa się stacja, w czasie której Akolici stojąc, obróceni są ku Celebransowi. Po Procesji klękają na najniższym stopniu i nie prędzej odejdą do kredencji, aż Celebrans ukończy modlitwę po Procesji.

O) Czynności Akolitów w uroczystość Bożego Ciała.

241. Podczas *Ecce Panis angelorum* klęczą. Skoro Celebrans po Mszy św. ubierze się w kapę, Akolici staną na czele Procesji, mając Krucyferę między sobą. Przy stacjach ołtarzowych

zatrzymują się na znak Ceremonjarza, w odpowiedniej odległości od ołtarzy. Późem znów idą dalej na czele Procesji. Gdy podczas śpiewu antyfony *Melchisedech* Procesja zatrzymuje się, Akolici wtedy wraz z Krucyferem zwracają się twarzą ku Celebransowi, ale zaraz idą dalej. Pod koniec *Te Deum* zachowują się, jak przy schowaniu Najśw. Sakramentu.

P) Czynności Akolitów w uroczystość Wszystkich Świętych.

242. Po ukończeniu Nieszporów, a raczej po prześpiewaniu *Benedicamus Domino*, Akolici pójdą przed ołtarz, ustawią na krańcach stopni kandelabry, w których świece białe zamienią na żółte i dopomagają kaparzom przy zamianie kap białych na czarne. Późem idą do chóru, gdzie siedzą z głowami nakrytemi. Na *Magnificat* wstają.

243. Po *Magnificat* idą na śpiew modlitwy do Celebransa, z kandelabrami w rękach. Późem stają na czele Procesji, mając Krucyfera między sobą, a przed sobą Turyferarza i Kapłana pokrapiającego wodą święconą groby. Ile razy Procesja się zatrzyma, tyle razy Akolici obrócą się twarzą do Celebransa.

244. Gdy na ostatniej stacji odbywa się Kondukt, Akolici tak się wtedy zachowują, jak to opowiedzianem zostało w rozdziale o Kondukcie. Podczas *Salve Regina* klęczą.

T R E Ś Ć.

str.

WSTĘP.—Nazwa Akolitów i ich podział. Co historia o nich mówi? Zajęcia Akolitów dawne i obecne. Podział tej książki . . .	5
Modlitwa, jaką Akolita odmawiać może przed każdą główniejszą czynnością	8
Modlitwa, jaką Akolita przy ubieraniu się w kom- żę może odmawiać	8

CZĘŚĆ I.

Zasady ogólne, które Akolici przy spełnianiu czynności
swego urzędu winni mieć na względzie.

- A) Usposobienie, z jakim mają się zabierać do swych czynności 9
- B) Pewne czynności Akolitów, wszelkim ich posługiwaniom przy ołtarzu wspólne. . . 11

CZĘŚĆ II.

Czynności Akolitów, w rozmaitych rodzajach Mszy św.
i innych nabożeństw kościelnych.

- A) Czynności Akolitów przy Mszy uroczystej. 17
 - § 1. Od przybycia do zakrystji aż do Ofiarowania. 17
 - § 2. Od Ofiarowania aż do końca Mszy św. 25

<i>B)</i> Czynności Akolitów w czasie Aspersji i Pro- cesji	32
<i>C)</i> Czynności Akolitów przy Wystawieniu i Cho- waniu Najśw. Sakramentu	33
<i>D)</i> Czynności Akolitów przy Mszy uroczystej, w obec wystawienia Najśw. Sakramentu , od- prawianej	35
<i>E)</i> Czynności Akolitów podczas Mszy żałobnej	36
<i>F)</i> Czynności Akolitów przy Kondukcje . . .	37
<i>G)</i> Czynności Akolitów na Eksportacji . . .	38
<i>H)</i> Czynności Akolitów podczas Mszy św. uro- czystej, przez Biskupa odprawianej . . .	38
<i>I)</i> Czynności Akolitów podczas Mszy uroczystej, w obecności Biskupa djecezalnego , siedzącego w swej stali, odprawianej	43
<i>K)</i> Czynności Akolitów, podczas Mszy uroczy- stej przez Kapłana, w obecności Biskupa dje- cezalnego, ubranego czy to w kapę rzymską, czy kapę i infułę, odprawianej	43
<i>L)</i> Czynności Akolitów podczas Mszy uroczy- stej, przez Biskupa obcego, w obecności Bi- skupa djecezalnego, w kapę rzymską przybra- nego, odprawianej	44
<i>M)</i> Czynności Akolitów podczas Mszy uroczy- stej przez Biskupa obcego, w obecności Bi- skupa djecezalnego, w kapę i infułę przybra- nego, odprawianej	44
<i>N)</i> Czynności Akolitów, podczas Mszy żało- bnej, przez Biskupa odprawianej	45

O) Czynności Akolitów przy Kondukcie zwanym „Castrum doloris“	46
P) Czynności Akolitów podczas Nieszporów uroczystych i Jutrzni	46
§ 1. Czynności Akolitów podczas Nieszporów i Komplety, odprawianych przez Kapłana już to samego, już to w obecności Biskupa djecezalnego, w liturgiczne szaty przybranego	46
§ 2. Czynności Akolitów w czasie Nieszporów, jeżeli oprócz ołtarza wielkiego, okazują się jeszcze inne ołtarze	50
§ 3. Czynności Akolitów podczas Nieszporów, w obec wystawionego Najśw. Sakramentu odprawianych	51
§ 4. Czynności Akolitów, podczas Nieszporów, celebrowanych przez Biskupa	51
§ 5. Czynności Akolitów podczas Jutrzni uroczystej	52

CZEŚĆ III.

Czynności Akolitów w poszczególne dni roku kościelnego.

A) Czynności Akolitów podczas Adwentu	53
B) Czynności Akolitów w uroczystość Bożego Narodzenia	53
C) Czynności Akolitów w uroczystość Oczyszczenia Matki Bożej	54
§ 1. Podczas nabożeństwa przez Kapłana celebrowanego	54

§ 2. Podczas nabożeństwa przez Biskupa celebrowanego	55
<i>D)</i> Czynności Akolitów w Środę Popielcową .	56
§ 1. Podczas nabożeństwa przez Kapłana celebrowanego	56
§ 2. Podczas nabożeństwa przez Biskupa odprawianego	58
<i>E)</i> Czynności Akolitów podczas Postu	59
<i>F)</i> Czynności Akolitów w Niedzielę Palmową.	60
§ 1. Podczas nabożeństwa przez Kapłana celebrowanego	60
§ 2. Podczas nabożeństwa przez Biskupa celebrowanego	63
<i>G)</i> Czynności Akolitów podczas Jutrznii Ciemnej	64
<i>H)</i> Czynności Akolitów w Wielki Czwartek .	65
§ 1. Podczas nabożeństwa, przez Kapłana odprawianego	65
§ 2. Podczas nabożeństwa, przez Biskupa odprawianego	67
§ 3. Podczas obrzędu umywania nóg	69
<i>I)</i> Czynności Akolitów na Wielki Piątek . .	70
§ 1. Podczas nabożeństwa, przez Kapłana odprawianego	70
§ 2. Podczas nabożeństwa, przez Biskupa odprawianego	75
<i>K)</i> Czynności Akolitów w Wielką Sobotę . .	75
§ 1. Podczas nabożeństwa, przez Kapłana odprawianego	75
§ 2. Podczas nabożeństwa przez Biskupa odprawianego	79

<i>L)</i> Czynności Akolitów podczas Rezurekcji .	80
<i>M)</i> Czynności Akolitów w uroczystości ś. Mar- ka, w dni Krzyżowe i uroczystość Wniebo- wstąpienia Pańskiego	81
<i>N)</i> Czynności Akolitów w wigilję i uroczystość Zielonych Świątek	82
<i>O)</i> Czynności Akolitów w uroczystość Bożego Ciała	82
<i>P)</i> Czynności Akolitów w uroczystość Wszyst- Świtych	83